

Wymagania – Język polski

Szóstkę, czyli ocenę celującą otrzymasz, jeżeli:

- potrafisz samodzielnie rozwiązywać trudne problemy i zadania
- czytasz wszystkie lektury obowiązkowe
- potrafisz napisać ciekawą i oryginalną pracę
- piszesz i wypowiadasz się poprawnym i bogatym językiem
- błędy ortograficzne popełniasz tylko w bardzo trudnych wyrazach
- zawsze odrabiasz prace domowe,
- z większości sprawdzianów otrzymałeś szóstkę lub piątkę
- odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji i jesteś zaangażowany w lekcję

Piątkę, czyli ocenę bardzo dobrą otrzymasz, jeżeli:

- samodzielnie rozwiązujesz większość zadań
- zawsze masz przeczytane lektury i jesteś przygotowany do lekcji
- opanowałeś materiał omawiany na lekcjach
- potrafisz pisać i mówić poprawnie, masz bogate słownictwo
- bardzo rzadko popełniasz błędy ortograficzne
- z większości sprawdzianów otrzymałeś piątkę
- odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji i jesteś zaangażowany w lekcję

Czwórkę, czyli ocenę dobrą otrzymasz, jeżeli:

- potrafisz samodzielnie rozwiązać łatwiejsze problemy i zadania, trudniejsze z niewielką pomocą nauczyciela
- czytasz lektury
- masz tylko niewielkie braki w posiadanej wiedzy
- w wypowiedziach ustnych i pracach pisemnych popełniasz niewiele błędów
- zawsze odrabiasz obowiązkowe prace domowe,
- notujesz na lekcjach
- z większości sprawdzianów otrzymałeś czwórki
- zwykle odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji

Trójkę, czyli ocenę dostateczną otrzymasz, jeżeli:

- rozwiązujesz samodzielnie proste zadania
- opanowałeś najważniejsze wiadomości
- czasami zdarza ci się nie przeczytać lektury na czas
- budujesz proste wypowiedzi, twój zasób słownictwa nie jest bogaty
- zwykle odrabiasz obowiązkowe prace domowe
- z większości sprawdzianów otrzymałeś trójki

Dwójkę, czyli oceną dopuszczającą otrzymasz, jeżeli:

- proste zadania wykonujesz przy pomocy nauczyciela

- masz duże braki w wiedzy
- zazwyczaj nie czytasz lektur na czas
- popełniasz dużo błędów w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych, nie potrafisz budować poprawnych zdań, masz bardzo ubogie słownictwo
- często nie masz pracy domowej
- nie pracujesz systematycznie w czasie pracy własnej
- z większości sprawdzianów otrzymałeś dwójki

Jedynkę, czyli ocenę niedostateczną otrzymasz, jeżeli:

- nawet z pomocą nauczyciela nie potrafisz rozwiązać prostego zadania
- nie czytasz lektur
- nie potrafisz budować poprawnych wypowiedzi
- nie znasz zasad ortografii i interpunkcji
- nie pracujesz w czasie pracy własnej
- z większości sprawdzianów otrzymałeś jedynki

JĘZYK ANGIELSKI - KRYTERIA OCENIANIA

Kryteria obejmują zakres **ocen 2–5**, nie uwzględniając oceny 1 (niedostatecznej) i 6 (celującej). **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który wykracza poza wymagania na ocenę bardzo dobrą, zaś uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, otrzymuje **ocenę niedostateczną**.

Ocenianie klasa 5

Umiejętność	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra
Znajomość środków językowych Welcome Unit	• Słabo zna i z trudem podaje nazwy przyborów szkolnych, nazwy ubrań, nazwy miejsc w mieście i nazwy artykułów spożywczych. • Z trudem i popełniając błędy podaje nazwy dni tygodnia. • Słabo zna i z trudem posługuje się formą	• Częściowo zna i podaje nazwy przyborów szkolnych, nazwy ubrań, nazwy miejsc w mieście i nazwy artykułów spożywczych. • Czasem popełniając błędy, podaje nazwy dni tygodnia. • Popełniając dość liczne błędy, posługuje się formą dzierżawczą. • Z pewnym trudem podaje czasowniki i wyrażenia	• W większości zna i na ogół poprawnie podaje nazwy przyborów szkolnych, nazwy ubrań, nazwy miejsc w mieście i nazwy artykułów spożywczych. • Na ogół poprawnie podaje nazwy dni tygodnia. • Popełniając drobne błędy, posługuje się formą dzierżawczą. • Podaje czasowniki i wyrażenia	• Zna i poprawnie podaje nazwy przyborów szkolnych, nazwy ubrań, nazwy miejsc w mieście i nazwy artykułów spożywczych. • Zna i poprawnie podaje nazwy dni tygodnia. • Swobodnie posługuje się formą dzierżawczą. • Podaje i poprawnie stosuje czasowniki i wyrażenia związane z nauką języka angielskiego. • Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie

	dzierżawczą. • Słabo zna i z trudem podaje czasowniki i wyrażenia związane z nauką języka angielskiego. • Nieudolnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające z czasownikiem <i>can</i>. • Ma trudności z poprawnym tworzeniem trybu rozkazującego. • Nieudolnie posługuje się przedimkami nieokreślonymi <i>a/an</i>.	związane z nauką języka angielskiego. • Tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające z czasownikiem <i>can</i>, popełniając dość liczne błędy. • Ma pewne trudności z poprawnym tworzeniem trybu rozkazującego. • Czasem popełniając błędy, posługuje się przedimkami nieokreślonymi <i>a/an</i>.	związane z nauką języka angielskiego, popełniając drobne błędy. • Tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające z czasownikiem <i>can</i>, popełniając nieliczne błędy. • Tworzy tryb rozkazujący i na ogół poprawnie się nim posługuje. • Popełniając drobne błędy, posługuje się przedimkami nieokreślonymi <i>a/an</i>.	tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające z czasownikiem <i>can</i>. • Tworzy tryb rozkazujący i bez trudu się nim posługuje. • Bez trudu posługuje się przedimkami nieokreślonymi <i>a/an</i>.
Znajomość środków językowych Unit 1	• Słabo zna i z trudem podaje, nazwy krajów i kontynentów. • Słabo zna i popełnia liczne błędy, podaje	• Popełniając dość liczne błędy, podaje nazwy krajów i kontynentów. • Częściowo zna i popełniając dość liczne błędy, podaje	• Na ogół poprawnie podaje nazwy krajów i kontynentów. • Na ogół poprawnie podaje nazwy członków rodziny, dane personalne oraz cechy	• Z łatwością i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie podaje nazwy krajów i kontynentów. • Z łatwością i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie podaje nazwy członków

	nazwy członków rodziny, dane personalne oraz cechy charakteru, a także nazwy ubrań. • Słabo zna i z trudem podaje nazwy pór roku; z trudem określa pogodę. • Popołniając liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem „być” (<i>to be</i>) w czasie <i>Present Simple</i>. • Słabo zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających z czasownikiem <i>have got</i>; posługując się nimi, popełnia liczne błędy.	nazwy członków rodziny, dane personalne oraz cechy charakteru, a także nazwy ubrań. • Częściowo zna i popołniając dość liczne błędy nazywa pory roku oraz określa pogodę. • Buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem „być” (<i>to be</i>) w czasie <i>Present Simple</i>, popołniając dość liczne błędy. • Zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających z czasownikiem <i>have got</i>; posługując się nimi, popełnia dość liczne błędy.	charakteru, a także nazwy ubrań. • Zna nazwy pór roku i typów pogody; podaje je popołniając nieliczne błędy. • Bez większego trudu i na ogół poprawnie buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem „być” (<i>to be</i>) w czasie <i>Present Simple</i>. • Zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających z czasownikiem <i>have got</i> i zazwyczaj poprawnie się nimi posługuje.	rodziny, dane personalne oraz cechy charakteru, a także nazwy ubrań. • Zna i bezbłędnie lub prawie bezbłędnie podaje nazwy pór roku i typów pogody. • Z łatwością i poprawnie buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem „być” (<i>to be</i>) w czasie <i>Present Simple</i>. • Zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających z czasownikiem <i>have got</i> i zawsze poprawnie się nimi posługuje.
Znajomość środków językowych Unit 2	• Słabo zna i z trudem podaje nazwy pomieszczeń i elementów wyposażenia domu. • Słabo zna przyimki miejsca; stosując je popełnia liczne błędy. • Nieudolnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>there is/there are</i>. • Słabo zna zasady użycia przedimków	• Częściowo zna i umie podać nazwy pomieszczeń i elementów wyposażenia domu. • Zna przyimki miejsca; nie zawsze poprawnie je stosuje. • Czasem popołniając błędy, tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>there is/there are</i>. • Częściowo zna zasady użycia przedimków nieokreślonych <i>a/an</i> oraz zaimków nieokreślonych <i>some /any</i> przed rzeczownikami; stosując je, popełnia dość	• Na ogół zna i umie podać nazwy pomieszczeń i elementów wyposażenia domu. • Zna przyimki miejsca; zazwyczaj poprawnie je stosuje. • Zazwyczaj poprawnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>there is/there are</i>. • Zna zasady użycia przedimków nieokreślonych <i>a/an</i> oraz zaimków nieokreślonych <i>some /any</i> przed rzeczownikami;	• Bezbłędnie lub niemal bezbłędnie podaje nazwy pomieszczeń i elementów wyposażenia domu. • Zna przyimki miejsca; zawsze poprawnie je stosuje. • Swobodnie i poprawnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>there is/there are</i>. • Zna zasady użycia i poprawnie stosuje przedimki nieokreślone <i>a/an</i> oraz zaimki nieokreślone <i>some/any</i> przed rzeczownikami.

	nieokreślonych <i>a/an</i> oraz zaimków nieokreślonych <i>some /any</i> przed rzeczownikami; stosując je, popełnia liczne błędy.	liczne błędy.	stosując je, popełnia drobne błędy.	
Znajomość środków językowych Unit 3	- Słabo zna i z trudem podaje nazwy dyscyplin sportowych i elementów sprzętu sportowego. - Słabo zna i z trudem podaje wymagane podstawowe przymiotniki opisujące sporty i sprzęt sportowy. - Słabo zna zasady tworzenia stopnia wyższego i najwyższego przymiotników i stosując je, popełnia liczne błędy. - Słabo zna i z trudnością stosuje przymiotniki stopniowane nieregularnie.	- Częściowo zna i podaje nazwy dyscyplin sportowych i elementów sprzętu sportowego. - Częściowo zna wymagane podstawowe przymiotniki opisujące sporty i sprzęt sportowy; czasem popełnia błędy. - Częściowo zna zasady tworzenia stopnia wyższego i najwyższego przymiotników; stosuje je, czasem popełniając błędy. - Częściowo zna i nie zawsze poprawnie stosuje przymiotniki stopniowane nieregularnie.	- W większości zna i poprawnie stosuje nazwy dyscyplin sportowych i elementów sprzętu sportowego. - Zna i na ogół poprawnie stosuje wymagane przymiotniki opisujące sporty i sprzęt sportowy. - Zna zasady tworzenia stopnia wyższego i najwyższego przymiotników; najczęściej poprawnie je stosuje. - Zna i na ogół poprawnie stosuje przymiotniki stopniowane nieregularnie.	- Zna i poprawnie stosuje nazwy dyscyplin sportowych i elementów sprzętu sportowego. - Zna i poprawnie stosuje wymagane przymiotniki opisujące sporty i sprzęt sportowy - Zna zasady tworzenia stopnia wyższego i najwyższego przymiotników i zawsze poprawnie je stosuje. - Zna i poprawnie stosuje przymiotniki stopniowane nieregularnie.
Znajomość środków językowych Unit 4	- Słabo zna i z trudem podaje nazwy czynności związanych z obowiązkami domowymi, popełniając liczne błędy. - Słabo zna i, popełniając liczne błędy, stosuje wyrażenia odnoszące się do nawyków	- Częściowo zna i podaje nazwy czynności związanych z obowiązkami domowymi, czasem popełniając błędy. - Częściowo zna wyrażenia odnoszące się do nawyków żywieniowych; stosując je czasem popełnia błędy. - Częściowo zna i nie zawsze poprawnie stosuje przysłówki	- Zna i na ogół poprawnie podaje nazwy czynności związanych z obowiązkami domowymi. - Zna i na ogół poprawnie stosuje wyrażenia odnoszące się do nawyków żywieniowych. - Zna i zazwyczaj poprawnie stosuje przysłówki częstotliwości. - Zna zasady tworzenia zdań	- Zna i zawsze poprawnie podaje nazwy czynności związanych z obowiązkami domowymi. - Zna i zawsze poprawnie stosuje wyrażenia odnoszące się do nawyków żywieniowych. - Zna i zawsze poprawnie stosuje przysłówki częstotliwości. - Zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających

	żywieniowych. • Słabo zna i popełnia dużo błędów, stosując przysłówki częstotliwości. • Słabo zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Present Simple</i>; popełnia liczne błędy posługując się nimi.	częstotliwości. • Częściowo zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Present Simple</i>; posługuje się nimi, czasem popełniając błędy.	twierdzących, przeczących i pytających oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Present Simple</i> i zazwyczaj poprawnie się nimi posługuje.	oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Present Simple</i> i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie się nimi posługuje.
Znajomość środków językowych Unit 5	• Słabo zna i z trudem podaje nazwy pomieszczeń szkolnych oraz przedmiotów nauczania. • Z trudem i popełniając liczne błędy posługuje się wyrażeniami opisującymi reguły zachowania w szkole. • Posługując się przyimkami miejsca, popełnia liczne błędy. • Słabo zna zasady tworzenia i z trudem, popełniając liczne błędy, tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present Continuous</i>. • Popełniając liczne błędy stosuje czasy <i>Present Simple</i> i <i>Present Continuous</i>.	• Częściowo zna i podaje nazwy pomieszczeń szkolnych oraz przedmiotów nauczania; popełnia dość liczne błędy. • Czasem popełniając błędy, posługuje się wyrażeniami opisującymi reguły zachowania w szkole. • Nie zawsze poprawnie posługuje się przyimkami miejsca. • Częściowo zna zasady tworzenia i, czasem popełniając błędy, tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present Continuous</i>. • Nie zawsze poprawnie stosuje czasy <i>Present Simple</i> i <i>Present Continuous</i>. • Nie zawsze poprawnie stosuje czasowniki modalne <i>must/mustn't</i> dla wyrażenia nakazu i zakazu.	• Zna i zazwyczaj poprawnie podaje nazwy pomieszczeń szkolnych oraz przedmiotów nauczania. • Popełniając drobne błędy, posługuje się wyrażeniami opisującymi reguły zachowania w szkole. • Zazwyczaj poprawnie posługuje się przyimkami miejsca. • Zna zasady tworzenia i zazwyczaj poprawnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present Continuous</i>. • Zazwyczaj poprawnie stosuje czasy <i>Present Simple</i> i <i>Present Continuous</i>. • Zazwyczaj poprawnie stosuje czasowniki modalne <i>must/mustn't</i> dla wyrażenia nakazu i zakazu.	• Zna i z łatwością podaje wymagane nazwy pomieszczeń szkolnych oraz przedmiotów nauczania.. • Bez trudu i poprawnie posługuje się wyrażeniami opisującymi reguły zachowania w szkole. • Poprawnie posługuje się przyimkami miejsca. • Zna zasady tworzenia i bezbłędnie tworzy zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi w czasie <i>Present Continuous</i>. • Z łatwością i poprawnie stosuje czasy <i>Present Simple</i> i <i>Present Continuous</i>. • Poprawnie stosuje czasowniki modalne <i>must/mustn't</i> dla wyrażenia nakazu i zakazu.

	• Popołniając liczne błędy, stosuje czasowniki modalne <i>must/mustn't</i> dla wyrażenia nakazu i zakazu.			
Znajomość środków językowych Unit 6	• Słabo zna i z trudem podaje nazwy sklepów, ubrań i środków transportu. • Popołniając liczne błędy, posługuje się przyimkami miejsca i ruchu. • Popołnia liczne błędy, tworząc zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem <i>to be</i> w czasie <i>Past Simple</i>.	• Częściowo zna i podaje nazwy sklepów, ubrań i środków transportu. • Nie zawsze poprawnie posługuje się przyimkami miejsca i ruchu. • Popołnia dość liczne błędy, tworząc zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem <i>to be</i> w czasie <i>Past Simple</i>.	• Zna i podaje większość wymaganych nazw sklepów, ubrań i środków transportu. • Zazwyczaj poprawnie posługuje się przyimkami miejsca i ruchu. • Zazwyczaj poprawnie buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem <i>to be</i> w czasie <i>Past Simple</i>.	• Zna i z łatwością podaje wymagane nazwy sklepów, ubrań i środków transportu. • Poprawnie posługuje się przyimkami miejsca i ruchu. • Z łatwością i poprawnie buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z czasownikiem <i>to be</i> w czasie <i>Past Simple</i>.
Znajomość środków językowych Unit 7	• Słabo zna i z trudem podaje wymagane nazwy dyscyplin sportowych, obiektów sportowych oraz osób związanych ze sportem i wydarzeniami sportowymi; popołnia liczne błędy. • Słabo zna i z trudem nazywa programy sportowe oraz inne media, popołniając dość liczne błędy. • Popołniając liczne błędy tworzy formę przeszłą czasowników	• Częściowo zna i podaje wymagane nazwy dyscyplin sportowych, obiektów sportowych oraz osób związanych ze sportem i wydarzeniami sportowymi; czasem popołnia błędy. • Częściowo zna i nazywa programy sportowe oraz inne media, popołniając dość liczne błędy. • Na ogół poprawnie tworzy formę przeszłą czasowników regularnych. • Częściowo zna i podaje większość wymaganych czasowników nieregularnych.	• Zna i podaje większość wymaganych nazw dyscyplin sportowych, obiektów sportowych oraz osób związanych ze sportem i wydarzeniami sportowymi. • Zna i nazywa programy sportowe oraz inne media, popołniając nieliczne błędy. • Zazwyczaj poprawnie tworzy formę przeszłą czasowników regularnych. • Zna i poprawnie podaje większość wymaganych czasowników nieregularnych. • Zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i	• Zna i z łatwością podaje wymagane nazwy dyscyplin sportowych, obiektów sportowych oraz osób związanych ze sportem i wydarzeniami sportowymi. • Zna i z łatwością nazywa programy sportowe oraz inne media. • Bezbłędnie tworzy formę przeszłą czasowników regularnych. • Zna i poprawnie podaje wymagane czasowniki nieregularne. • Dobrze zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Past Simple</i>. • Poprawnie tworzy i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie posługuje się zdaniami w czasie <i>Past Simple</i>.

	regularnych. • Słabo zna wymagane czasowniki nieregularne; podaje je popełniając liczne błędy. • Słabo zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Past Simple</i>. • Popełniając liczne błędy, posługuje się zdaniami w czasie <i>Past Simple</i>.	• Częściowo zna zasady tworzenia zdań twierdzących, przeczących i pytających oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Past Simple</i>. • Popełniając dość liczne błędy, posługuje się zdaniami w czasie <i>Past Simple</i>.	pytających oraz krótkich odpowiedzi w czasie <i>Past Simple</i>. • Na ogół poprawnie tworzy zdania i posługuje się zdaniami w czasie <i>Past Simple</i>.	
Znajomość środków językowych Unit 8	• Słabo zna i z trudem podaje nazwy miesięcy, nazwy elementów krajobrazu a także nazwy czynności wykonywanych w czasie wolnym i związanych z pobytem na biwaku; popełnia liczne błędy. • Słabo zna zasady tworzenia i, popełniając liczne błędy, posługuje się liczebnikami porządkowymi. • Słabo zna zasady tworzenia i popełniając liczne błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>to be going to</i>. • Popełniając liczne błędy, posługuje się	• Częściowo zna i podaje nazwy miesięcy, nazwy elementów krajobrazu a także nazwy czynności wykonywanych w czasie wolnym i związanych z pobytem na biwaku; popełnia dość liczne błędy. • Częściowo zna zasady tworzenia i, popełniając dość liczne błędy, posługuje się liczebnikami porządkowymi. • Częściowo zna zasady tworzenia i popełniając błędy, buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>to be going to</i>. • Nie zawsze poprawnie posługuje się konstrukcją <i>to be going to</i> w odniesieniu do planów i intencji. • Popełnia dość liczne błędy, stosując czasowniki modalne <i>should/shouldn't</i> dla udzielania	• Zna i, popełniając drobne błędy, podaje nazwy miesięcy, nazwy elementów krajobrazu a także nazwy czynności wykonywanych w czasie wolnym i związanych z pobytem na biwaku. • Zna zasady tworzenia i posługuje się liczebnikami porządkowymi. • Zna zasady tworzenia i na ogół poprawnie buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>to be going to</i>. • Na ogół poprawnie posługuje się konstrukcją <i>to be going to</i> w odniesieniu do planów i intencji. • Zna i przeważnie poprawnie stosuje czasowniki modalne <i>should/shouldn't</i> dla udzielania	• Zna i z łatwością podaje nazwy miesięcy, nazwy elementów krajobrazu a także nazwy czynności wykonywanych w czasie wolnym i związanych z pobytem na biwaku. • Zna zasady tworzenia i z łatwością posługuje się liczebnikami porządkowymi. • Zna dobrze zasady tworzenia i z łatwością buduje zdania twierdzące, przeczące i pytające oraz krótkie odpowiedzi z wyrażeniem <i>to be going to</i>. • Z łatwością i poprawnie posługuje się konstrukcją <i>to be going to</i> w odniesieniu do planów i intencji. • Zna i zawsze poprawnie stosuje czasowniki modalne <i>should/shouldn't</i> dla udzielania rady.

	konstrukcją <i>to be going to</i> w odniesieniu do planów i intencji. • Popełnia liczne błędy, stosując czasowniki modalne <i>should/shouldn't</i> dla udzielania rady.	rady.	rady.	
Sluchanie	• Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych wypowiedzi. • Mimo pomocy z trudnością znajduje proste informacje w wypowiedzi, przy wyszukiwaniu złożonych informacji popełnia liczne błędy.	• Na ogół rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi. • Z niewielką pomocą znajduje proste informacje w wypowiedzi, przy wyszukiwaniu złożonych informacji popełnia dość liczne błędy.	• Zazwyczaj rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. • Popełniając drobne błędy, znajduje w wypowiedzi zarówno proste, jak i złożone informacje.	• Rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych wypowiedzi. • Bez problemu samodzielnie znajduje w wypowiedzi zarówno proste, jak i złożone informacje.
Czytanie	• Ma trudności z rozumieniem ogólnego sensu prostych tekstów lub fragmentów tekstu. • Mimo pomocy z trudem znajduje w tekście określone informacje, przy wyszukiwaniu złożonych informacji popełnia liczne błędy. • Ma trudności z ułożeniem informacji w określonym porządku	• Na ogół rozumie ogólny sens prostych tekstów lub fragmentów tekstu. • Z niewielką pomocą na ogół znajduje w tekście określone informacje, przy wyszukiwaniu złożonych informacji czasem popełnia błędy. • Z pewnym trudem układa informacje w określonym porządku.	• Na ogół rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych tekstów lub fragmentów tekstu. • Na ogół znajduje w tekście określone informacje, przy wyszukiwaniu złożonych informacji zdarza mu się popełniać błędy. • Układa informacje w określonym porządku, popełniając drobne błędy.	• Bez trudu rozumie ogólny sens prostych i bardziej złożonych tekstów i fragmentów tekstu. • Z łatwością samodzielnie znajduje w tekście podstawowe oraz złożone informacje. • Bez trudu układa informacje w określonym porządku.
Mówienie	• Mimo pomocy nieudolnie tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając liczne błędy zaburzające	• Sam lub z pomocą nauczyciela tworzy proste wypowiedzi ustne, popełniając dość liczne błędy częściowo zaburzające komunikację.	• Popełniając nieliczne niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne.	• Używając bogatego słownictwa tworzy proste i złożone wypowiedzi ustne.

	komunikację.			
Pisanie	Mimo pomocy, popełniając liczne błędy, nieudolnie tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne.	Sam lub z pomocą nauczyciela tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne.	Popełniając nieliczne niezakłócające komunikacji błędy, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne.	Samodzielnie, stosując urozmaicone słownictwo, tworzy proste i bardziej złożone wypowiedzi pisemne.
Reagowanie	Nieudolnie reaguje w prostych sytuacjach, popełniając liczne błędy.	Reaguje w prostych sytuacjach, czasem popełniając błędy.	Popełniając nieliczne błędy, reaguje w prostych i bardziej złożonych sytuacjach.	Swobodnie i bezbłędnie lub niemal bezbłędnie reaguje w prostych i złożonych sytuacjach.
Przetwarzanie tekstu	Nieudolnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, popełniając liczne błędy.	Przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych, czasem popełniając błędy.	Bez większego trudu i popełniając nieliczne błędy, przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych.	Z łatwością i poprawnie przekazuje w języku angielskim informacje zawarte w materiałach wizualnych.

Roczny plan pracy z historii dla klasy 5 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje						
1. Życie pierwszych ludzi	• pochodzenie człowieka • różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia • życie człowieka pierwotnego • epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza • początki rolnictwa i udomowienie zwierząt • dawne i współczesne sposoby wytopiania żelaza	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt – wyjaśnia, dlaczego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych – charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza	– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopiania żelaza	– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty	– wyjaśnia pojęcie ewolucji – charakteryzuje kierunki ewolucji człowieka – porównuje poziom cywilizacyjny ludzi w różnych epokach

		narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych	– wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka ⁰			
2. Miasta-państwa Mezopotamii	• Mezopotamia jako kolebka cywilizacji • znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji • osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii • powstanie pierwszych państw • zajęcia różnych grup społecznych • Kodeks Hammurabiego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka – wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> – samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii	– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji – charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym	– objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym – tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa	– przedstawia kraje leżące obecnie na obszarze dawnej Mezopotamii – wymienia współczesne przedmioty, których powstanie było możliwe dzięki osiągnięciom ludów Mezopotamii
3. W Egipcie faraonów	• Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji • Egipt darem Nilu • osiągnięcia cywilizacji egipskiej • struktura społeczna • wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona	– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej – przedstawia strukturę społeczną Egiptu – podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan	– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny – opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy	– opisuje etapy pochówku faraonów – charakteryzuje najbardziej znane przykłady sztuki egipskiej (Sfinks, Dolina Królów, grobowiec Tutenchamona, popiersie Nefertiti), piramidy w Gizie, świątynia Abu Simbel
4. W starożytnym Izraelu	• judaizm jako przykład religii monoteistycznej • biblijne dzieje Izraelitów • Dekalog i Tora • postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> – wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane	– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i>	– opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje judaizm – porównuje	– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) – wskazuje na	– wyjaśnia terminy: <i>synagoga, rabin</i> – podaje przykład synagogi we współczesnej Polsce

		z dziejami Żydów	– wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę – wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem	wierzenia Egiptu oraz Izraela	podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem	
5. Cywilizacje Indii i Chin	- osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu - system kastowy w Indiach - cywilizacja Doliny Indusu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński</i> – wskazuje na mapie: Indie, Chiny	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu – wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej	– opisuje system kastowy w Indiach – charakteryzuje wierzenia hinduistyczne	– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem – przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej - wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy	– charakteryzuje buddyzm – opowiada o filozofii Konfucjusza
6. Od hieroglifów do alfabetu	- powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji - pismo a prehistoria i historia 6	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> – wyjaśnia, do czego służy pismo – charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – omawia przyczyny wynalezienia pisma	– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń – przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły – wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości	– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe – przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego – wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego	– podaje przykłady narodów, które posługują się pismem sięgającym tradycją do pisma greckiego oraz do łaciny – opowiada o przykładach alternatywnych języków umownych (alfabet Morse’a, język migowy)
Rozdział 2. Starożytna Grecja						
1. Demokratyczne Ateny	- warunki naturalne Grecji - życie w greckiej polis - cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej - Perykles – najwybitniejszy	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną demokracją parlamentarną	– wyjaśnia, w jaki sposób kultura grecka rozprzestrzeniła się w basenie Morza Śródziemnego

	przywódca demokratycznych Aten	przykładzie Aten	– charakteryzuje demokrację ateńską	prawa polityczne w Atenach		
*2. Sparta i wojny z Persami	• ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty • cechy i etapy wychowania spartańskiego • powstanie i rozwój imperium perskiego • wojny grecko-perskie • wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą • postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego – wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję – wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas	– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> – wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich – wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę – zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.	– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę biegów maratońskich – tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i>	– porównuje ustroje Aten i Sparty – opisuje przebieg bitwy pod Termopilami i ocenia postać króla Leonidasa
3. Bogowie i mity	• wierzenia starożytnych Greków • mity greckie • najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes • Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer	– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia różne mity greckie – przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i>	– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków	– wyjaśnia nawiązujące do mitologii związki frazeologiczne: <i>objęcia Morfeusza, stajnia Augiasza, sztyfowa praca, męki Tantala, nić Ariadny</i> – opisuje archeologiczne poszukiwania mitycznej Troi0
4. Kultura starożytnej Grecji	• wspólne elementy w kulturze greckich polis • najważniejsze dokonania sztuki greckiej • narodziny teatru greckiego • znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie • grecka matematyka	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i> – opisuje rolę sportu w codziennym życiu – przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> – wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji – opisuje charakter	– opisuje charakter i cele antycznego teatru – przedstawia dokonania nauki greckiej – objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli – wyjaśnia, kim byli: Fidiasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles	– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich – porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi	– charakteryzuje rolę kultury w życiu społecznym – przybliża postać i dokonania Archimedesasa – podaje przykłady wpływu dokonań starożytnych Greków na współczesną kulturę i naukę

	i medycyna • rola sportu w życiu starożytnych Greków		antycznych igrzysk sportowych0	– zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.		
*5. Imperium Aleksandra Wielkiego	• podboje Aleksandra Wielkiego • wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) • wyprawa Aleksandra do Indii • kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i> – uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim” – określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane wydarzenia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i> – wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie – opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra Macedońskiego	– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej – przedstawia skutki podbojów Aleksandra – zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e. – posługuje się terminami: <i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i>	– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej – charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego	– przedstawia siedem cudów świata – wymienia państwa, które leżą dziś na terenach podbitych przez Aleksandra Wielkiego
Rozdział III. Starożytny Rzym						
1. Ustrój starożytnego Rzymu	• legendarne początki państwa rzymskiego • zasady ustrojowe republiki rzymskiej • społeczeństwo starożytnego Rzymu • dokonania Gajusza Juliusza Cezara • upadek republiki • powstanie cesarstwa rzymskiego <i>trybun ludowy, dyktator, cesarz</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy – przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.	– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej	– wyjaśnia różnice w rozumieniu terminu <i>republika</i> przez Rzymian i współcześnie – przedstawia funkcje pełnione przez senat w ustroju współczesnej Polski
2. Imperium Rzymskie	• podboje rzymskie • Imperium Rzymskie i jego prowincje • organizacja armii rzymskiej	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie,</i>	– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego	– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ	– przedstawia postać Hannibala i wojny punickie – pokazuje przykłady romanizacji we współczesnej Europie

	• podział cesarstwa • upadek cesarstwa zachodniorzymskiego	– przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty	<i>wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol – omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego	– zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego	kultury rzymskiej na podbite ludy	– przybliża postaci wodzów barbarzyńskich Attyli oraz Odoakera
3. Życie w Wiecznym Mieście	• Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto • życie codzienne i rozrywki w Rzymie • podział społeczeństwa rzymskiego • wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu – omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków	– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> – wymienia najważniejsze bóstwa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały – charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego	– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem – opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum – wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw	– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i>	– przedstawia pozostałości Pompejów i Herkulanum jako źródła wiedzy o życiu codziennym w starożytności
4. Dokonania starożytnych Rzymian	• Rzymianie jako wielcy budowniczowie • kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków • prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa • najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> – wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i>	– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów – omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej – wyjaśnia rolę praw i przepisów w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu – omawia dokonania Wergiliusza i Horacego	– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa	– opisuje wpływ prawa rzymskiego na współczesne prawo europejskie – ocenia, które z dokonań Rzymian uważa za najwybitniejsze, i uzasadnia swoją odpowiedź

5. Początki chrześcijaństwa	• Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej • przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie • rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa • Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> – charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego	– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu – wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa – wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa – zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.	– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie – wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem	– przedstawia dzieje wybranego świętego (na przykład swojego patrona)
-----------------------------	--	---	--	---	--	---

Rozdział IV. Początki średniowiecza

1. Bizancjum w czasach świetności	• cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego • dokonania Justyniana I Wielkiego • Konstantynopol jako Nowy Rzym • tradycja grecka w Bizancjum • osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków • upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i>	– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna postać Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw	– wyjaśnia, jaki wpływ na chrześcijaństwo miał podział Rzymu na część zachodnią i wschodnią – opisuje, jakie zmiany w bazylice Hagia Sofia zostały dokonane przez muzułmanów
2. Arabowie i początki islamu	• pochodzenie Arabów • działalność Mahometa i narodziny islamu • religia muzułmańska	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allah, Koran, meczet</i> – przy pomocy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allah, Koran, meczet, minaret,</i>	– przedstawia postać i działalność Mahometa – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki	– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem	– wyjaśnia, jak zmieniło się nastawienie części muzułmanów do innych kultur w

	i jej zasady • džihad i podboje Arabów • kultura i nauka arabska	nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem	<i>mihrab, minbar, džihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę.	w średniowieczu – charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu – zaznacza na osi czasu datę: 622 r.	– podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków	średniowieczu i współcześnie – ocenia potrzebę tolerancji religijnej – wskazuje na podobieństwa i różnice w sposobie postrzegania dziejów i odmierzania czasu między chrześcijaństwem a islamem
3. Nowe państwa w Europie	• powstanie państwa Franków • cesarstwo Karola Wielkiego • rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego • traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie • Rzesza Niemiecka	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabią, marchia</i>, – wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym	– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów – charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach K. Wielkiego – przedstawia postanowienia traktatu w Verdun i jego skutki – zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r. – omawia dokonania: Chłodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej – tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy	– wyjaśnia skąd pochodzi polskie słowo „król”
4. Konflikt papieża z cesarstwem	• wielka schizma wschodnia i jej skutki • spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. • Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV • konkordat wormacki i jego postanowienia	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> – wyjaśnia konsekwencje ekskomunikacji cesarza i wydarzenia w Canossie – przedstawia papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV	– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej – wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne – przedstawia przebieg sporu między cesarzem a papieżem w XI w. – przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji – zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.	– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę – omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym	– przedstawia okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego

5. Wyprawy krzyżowe	• zajęcie Ziemi Świętej przez Turków • synod w Clermont • krucjaty • utworzenie Królestwa Jerozolimskiego • powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków • upadek twierdzy Akka • skutki wypraw krzyżowych	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – opisuje wygląd rycerzy zakonnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat – wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat – omawia skutki pierwszej krucjaty	– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania – opisuje skutki wypraw krzyżowych – przedstawia postać: Urbana II – zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.	– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy	– przedstawia informacje, które z zakonów rycerskich funkcjonują współcześnie i jaka obecnie jest ich rola – ocenia rolę krucjat w kształtowaniu się relacji między chrześcijanami a muzułmanami
---------------------	---	---	--	--	---	---

Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza

1. System feudalny	• podział na seniorów i wasali • społeczna drabina feudalna • podział społeczeństwa średniowiecznego na stany	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłop, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hold lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w Ośrodku	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane	– wyjaśnia, kim byli w Europie Zachodniej hrabiowie i baronowie
2. Epoka rycerzy	• ideał rycerza i jego obowiązki • od pazia do rycerza • życie codzienne rycerzy • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> – opisuje uzbrojenie rycerzy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem	– opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza	– przedstawia historię najsłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa	– przedstawia literackie ideały rycerskie: hrabiego Rolanda, króla Artura i rycerzy Okrągłego Stołu

	• kultura rycerska • elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza		– opisuje uzbrojenie rycerskie			
3. Średniowieczne miasto i wieś	• powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich • lokacje miast i wsi • samorząd miejski i jego organy • społeczeństwo miejskie • organa samorządu wiejskiego • wygląd średniowiecznego miasta • zajęcia ludności wiejskiej	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka</i> , – opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast – opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej	– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka	– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości	– przedstawia historie i okoliczności założenia najstarszych miast w regionie
4. Kościół w średniowieczu	• duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki • religijność doby średniowiecza • średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie • życie w średniowiecznym	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> – przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację – wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści	– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> – charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu	– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> – charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo – porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne – przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu	– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze – wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapitułarz	– znajduje i przedstawia informacje o najstarszych polskich kronikarzach: Gallu Anonimie i Wincentym Kadłubku – opisuje jeden z klasztorów działających w Polsce, wyjaśnia, jakiego

	klasztorze • średniowieczne szkolnictwo		– opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w średniowieczu			zgromadzenia jest siedzibą, i przedstawia w skrócie dzieje tego zgromadzenia
5. Sztuka średniowiecza	• rola sztuki w średniowieczu • znaczenie <i>biblia pauperum</i> • styl romański i jego cechy • styl gotycki i jego charakterystyczne elementy • rzeźba i malarstwo średniowieczne • pismo i miniatury w rękopisach • zabytki średniowieczne w Polsce	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i> – przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, łuki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> – wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i>	– charakteryzuje styl romański – omawia cechy stylu gotyckiego	– porównuje styl gotycki i romański – przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego	– znajduje i przedstawia informacje o średniowiecznych świątyniach w swoim regionie oraz elementach ich wystroju
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów						
I. Zanim powstała Polska	• najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych • gród w Biskupinie • Słowianie w Europie i ich kultura • wierzenia dawnych Słowian	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich	– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie – wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody	– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych – wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański	– wymienia pozostałości bytowania ludów przedśłowiańskich na ziemiach polskich – przedstawia współczesne konsekwencje wynikające dla krajów słowiańskich z przyjęcia chrześcijaństwa w obrządku greckim lub łacińskim

	• pierwsze państwa słowiańskie • plemiona słowiańskie na ziemiach polskich		– charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich			
2. Mieszko I i początki Polski	• rozwój państwa Polan • dynastia Piastów • panowanie Mieszka I • małżeństwo Mieszka z Dobrawą • chrzest Polski i jego skutki • konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ksiązę</i>, <i>dynastia</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>ksiązę</i>, <i>dynastia</i>, <i>Piastowie</i>, <i>biskupstwo</i>, <i>dyplomacja</i>, <i>poganin</i>, <i>Dagome iudex</i> – wyjaśnia, dlaczego Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski – opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy – zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I	– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I – wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami	– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski	– omawia dokument <i>Dagome iudex</i> i jego wartość jako źródła historycznego – przedstawia bilans korzyści, jakie mogło przynieść Mieszkowi I przyjęcie chrztu lub pozostanie przy wierzeniach pogańskich
3. Polska Bolesława Chrobrego	• misja biskupa Wojciecha i jej skutki • zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje • powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich • stosunki Bolesława Chrobrego z	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo</i>, <i>koronacja</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie</i>, <i>zjazd gnieźnieński</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>Milsko</i>, <i>Łużyce</i>, <i>Grody Czerwieńskie</i>, <i>koronacja</i> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie:	– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie – opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami	– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim – opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski	– wskazuje pozytywne i negatywne skutki polityki prowadzonej przez Bolesława Chrobrego

	sąsiadami • koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie		granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III – zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.			
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	• kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego • panowanie Mieszka II • reformy Kazimierza Odnowiciela • Kraków stolicą państwa • polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego • koronacja Bolesława Śmiałego • konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”	– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela – omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława – zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.	– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – ocenia postawę Bezpryma – przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego	– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem	– wyjaśnia przyczyny kryzysu państwa wczesnopiastowskiego – ocenia dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	• rządy Władysława Hermana i Sieciecha • podział władzy między synów Władysława Hermana • bratobójcza wojna	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego	– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie – przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy	– ocenia postawę Bolesława wobec brata – wyjaśnia zasadę senioratu – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron	– przedstawia postać Galla Anonima – wyjaśnia znaczenie dostępu państwa do morza – ocenia szanse i zagrożenia wynikające z wprowadzenia

I. Rozbicie dzielnicowe	- walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce - utrwalenie rozbicia dzielnicowego - osłabienie Polski na arenie międzynarodowej - sprowadzenie Krzyżaków do Polski - najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą - przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpółowka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w tym okresie – omawia postaci: Władysława Wygnańca, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego – zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.	– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich	– przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu	– charakteryzuje sposób walki Mongołów – przedstawia dynastię panującą na Pomorzu Gdańskim w okresie rozbicia dzielnicowego
2. Zjednoczenie Polski	- koronacja i śmierć Przemysła II - panowanie Wacława II - rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich - przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja - rządy Władysława Łokietka - konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczurbić</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczurbić</i> – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków – omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka – zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.	– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez książąt śląskich oraz Przemysła II – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie – przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju – opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki	– przedstawia wyobrażenie na temat świętego Stanisława jako patrona zjednoczenia kraju
3. Czasy Kazimierza	polityka dyplomacji	– przy pomocy nauczyciela posługuje się	– poprawnie posługuje się terminami:	– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju	– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za	– przedstawia cele oraz konsekwencje

Wielkiego	Kazimierza Wielkiego • pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu • przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego • reformy Kazimierza Wielkiego • umocnienie granic polskiego państwa • utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji • zjazd monarchów w Krakowie • uczta u Wierzyńka	terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> – przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” – wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>	<i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> – wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę – zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.	w Kaliszu – charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa	najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa – tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej – wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka	układu dynastycznego zawartego przez Kazimierza Wielkiego z Węgrami – wyjaśnia, dlaczego sól należała niegdyś do najdroższych towarów – przedstawia wybrany zamek wzniesiony w czasach Kazimierza Wielkiego
4. Unia polsko-litewska	• koniec dynastii Piastów na polskim tronie • rządy Andegawenów w Polsce • unia polsko-litewska w Krewie • wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod Grunwaldem • I pokój w Toruniu • unia w Horodle	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i> – przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę – przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg wielkiej wojny z zakonem krzyżackim	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> – wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem – wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń – opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława	– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę – wymienia postanowienia unii w Krewie – przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu – wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle	– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji – wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński	– uzasadnia twierdzenie, że poglądy Pawła Włodkowica na temat wojen religijnych są aktualne także dzisiaj

			Jagiellły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena – zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.			
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	• okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej • bitwa pod Warną • panowanie Kazimierza Jagiellończyka • wojna trzynastoletnia • II pokój toruński i jego postanowienia • panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech • terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołd</i> • postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żołd</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żołd</i> – wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w. – omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka – zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.	– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej – charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka – opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego	– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawięzania Związku Pruskiego – porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego – uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki	– przedstawia Jana Długosza jako historyka i wychowawcę przyszłych królów Polski – wyjaśnia, dlaczego wojska zaciężne pod koniec średniowiecza zastąpiły w bitwach tradycyjne rycerstwo

6. Monarchia stanowa w Polsce	• monarchia patrymonialna i stanowa • wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej • przekształcenie się rycerstwa w szlachtę • przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej • ukształtowanie się sejmu walnego • konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> – przedstawia sejm walny oraz jego skład – zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.	– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce – przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie – wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i>	– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową – wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmu walnego: izby poselskiej oraz senatu	– ocenia, jakie szanse i jakie zagrożenie niesło za sobą zwiększenie wpływu szlachty na władzę
-------------------------------	---	--	--	---	--	--

Matematyka

Wymagania na poszczególne oceny z matematyki w klasie V.

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)

obejmują wiadomości i umiejętności umożliwiające uczniowi dalszą naukę, bez których uczeń nie jest w stanie zrozumieć kolejnych zagadnień omawianych podczas lekcji i wykonywać prostych zadań nawiązujących do sytuacji z życia codziennego.

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WYMAGAŃ WRAZ Z OKREŚLENIEM			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	• pojęcie cyfry, • nazwy działań i ich elementów, • algorytmy dodawania i odejmowania pisemnego, • algorytmy mnożenia i dzielenia pisemnego, • kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy,	• dziesiętkowy system pozycyjny, • różnicę między cyfrą a liczbą, • pojęcie osi liczbowej, • zależność wartości liczby od położenia jej cyfr, • potrzebę stosowania dodawania i odejmowania pisemnego, • potrzebę stosowania mnożenia i	• zapisywać liczby za pomocą cyfr, • odczytywać liczby zapisane cyframi, • zapisywać liczby słowami, • porównywać liczby, • porządkować liczby w kolejności od najmniejszej do największej lub odwrotnie, • przedstawiać liczby naturalne na osi liczbowej, • odczytywać współrzędne punktów na osi	

	• kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy,	dzielenia pisemnego,	liczbowej, • pamięciowo dodawać i odejmować liczby: - w zakresie 100, • pamięciowo mnożyć liczby: - dwucyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 100, • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe: - w zakresie 100, • dodawać i odejmować pisemnie liczby bez przekraczania progu dziesiątkowego i z przekraczaniem jednego progu dziesiątkowego, • sprawdzać odejmowanie za pomocą dodawania, • powiększać lub pomniejszać liczby, • mnożyć i dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez jednocyfrowe, • powiększać lub pomniejszać liczby n razy, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych bez użycia nawiasów, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych.	
II. Własności liczb naturalnych	• pojęcie wielokrotności liczby naturalnej, • pojęcie dzielnika liczby naturalnej, • pojęcie liczby pierwszej i liczby złożonej.		• wskazywać lub podawać wielokrotności liczb naturalnych, • wskazywać wielokrotności liczb naturalnych na osi liczbowej, • podawać dzielniki liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez -2, 5, 10, 100.	
III. Ułamki zwykłe	• pojęcie ułamka jako części całości, • budowę ułamka zwykłego (K) • pojęcie liczby mieszanej, • pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych, • zasadę skracania i rozszerzania ułamków zwykłych, • algorytm porównywania ułamków o równych mianownikach, • algorytm dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o jednakowych mianownikach, • zasadę dodawania i odejmowania ułamków zwykłych o różnych mianownikach, • algorytm mnożenia ułamków przez	• pojęcie ułamka jako wynik podziału całości na równe części, • pojęcie ułamka jako ilorazu dwóch liczb naturalnych,	• opisywać części figur lub zbiorów skończonych za pomocą ułamka, • zaznaczać określoną ułamkiem część figury lub zbioru skończonego, • przedstawiać ułamki zwykłe na osi liczbowej, • odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej, • zamieniać całości na ułamki niewłaściwe, • przedstawiać ułamek zwykły w postaci ilorazu liczb naturalnych i odwrotnie, • stosować odpowiedniości: dzielna – licznik, dzielnik – mianownik, znak dzielenia – kreska ułamkowa, • skracać (rozszerzać) ułamki, gdy dana jest liczba, przez którą należy podzielić	

	liczby naturalne, • algorytm mnożenia ułamków, • pojęcie odwrotności liczby • algorytm dzielenia ułamków zwykłych przez liczby naturalne, • algorytm dzielenia ułamków zwykłych.		(pomnożyć) licznik i mianownik, • porównywać ułamki o równych mianownikach, • dodawać i odejmować: – ułamki o tych samych mianownikach, – liczby mieszane o tych samych mianownikach, • powiększać ułamki o ułamki o tych samych mianownikach, • powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o tych samych mianownikach.	
IV. Figury na płaszczyźnie	• podstawowe figury geometryczne, • pojęcie kąta, • rodzaje kątów: – prosty, ostry, rozwarty, pełny, półpełny, • jednostki miary kątów: – stopnie, • pojęcia kątów: – przyległych, – wierzchołkowych, • związki miarowe poszczególnych rodzajów kątów, • pojęcie wielokąta, • pojęcie wierzchołka, kąta, boku wielokąta, • pojęcie przekątnej wielokąta, • pojęcie obwodu wielokąta, • rodzaje trójkątów, • sumę miar kątów wewnętrznych trójkąta, • pojęcia: prostokąt, kwadrat, • własności boków prostokąta i kwadratu, • pojęcia: równoległobok, romb, • własności boków równoległoboku i rombu, • pojęcie trapezu, • nazwy czworokątów.		• rozpoznawać proste i odcinki prostopadłe (równoległe), • kreślić proste i odcinki prostopadłe, • kreślić prostą prostopadłą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej, • rozróżniać poszczególne rodzaje kątów, • rysować poszczególne rodzaje kątów, • mierzyć kąty, • rysować kąty o danej mierze stopniowej, • wskazywać poszczególne rodzaje kątów, • rysować poszczególne rodzaje kątów, • określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania, • wyróżniać wielokąty spośród innych figur, • rysować wielokąty o danej liczbie boków, • wskazywać boki, kąty i wierzchołki wielokątów, • wskazywać punkty płaszczyzny należące i nienależące do wielokąta, • rysować przekątne wielokąta, • obliczać obwody wielokątów: – w rzeczywistości, • wskazywać i rysować poszczególne rodzaje trójkątów, • określać rodzaje trójkątów na podstawie rysunków, • obliczać obwód trójkąta – o danych długościach boków, • wyróżniać spośród czworokątów prostokąty i kwadraty, • rysować prostokąt, kwadrat o danych wymiarach lub przystający do danego, • rysować przekątne prostokątów	

			- i kwadratów, • wskazywać równoległe i prostopadłe boki prostokąta i kwadratu, • obliczać obwody prostokątów i kwadratów, • rysować prostokąty, kwadraty na kratkach, korzystając z punktów kratowych, • wyróżniać spośród czworokątów równoległoboki i romby, • wskazywać równoległe boki równoległoboków i rombów, • rysować przekątne równoległoboków i rombów, • obliczać obwody równoległoboków i rombów, • wyróżniać spośród czworokątów: – trapezy, • wskazywać równoległe boki trapezu, • kreślić przekątne trapezu, • obliczać obwody trapezów.	
V. Ułamki dziesiętne	• dwie postaci ułamka dziesiętnego, • nazwy rzędów po przecinku, • algorytm porównywania ułamków dziesiętnych, • zależności pomiędzy jednostkami masy i długości, • algorytm dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . • algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne • algorytm mnożenia ułamków dziesiętnych • algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne • zasadę zamiany ułamków dziesiętnych na ułamki zwykłe, • pojęcie procentu.	• dzielenie jako działanie odwrotne do mnożenia, • potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym.	• zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne, • zamieniać ułamki dziesiętne na zwykłe, • porównywać dwa ułamki o takiej samej liczbie cyfr po przecinku, • pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne: - o takiej samej liczbie cyfr po przecinku, • • mnożyć ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . . sprawdzać poprawność odejmowania, • mnożyć i dzielić ułamki dziesiętne przez 10, 100, 1000, . . . , • pamięciowo i pisemnie mnożyć ułamki dziesiętne p• pamięciowo i pisemnie mnożyć: - dwa ułamki dziesiętne o dwóch lub jednej cyfrze różnej od zera rzez liczby naturalne, • pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne: - j• zamieniać ułamki dziesiętne ułamki zwykłe, • zamieniać ułamki $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ na ułamki dziesiętne i odwrotnie jednocyfrowe, • wskazać przykłady zastosowań procentów w życiu codziennym, • zaznaczać 25%, 50% figur , • zapisywać 25%, 50% w postaci ułamków.	

VI. Pola figur	• jednostki miary pola, • wzór na obliczanie pola prostokąta i kwadratu, • jednostki miary pola, • wzory na obliczanie pól poznanych wielokątów.	• pojęcie miary pola jako liczby kwadratów jednostkowych,	• mierzyć pola figur: - kwadratami jednostkowymi, • obliczać pola prostokątów i kwadratów, • obliczać pola poznanych wielokątów.	
VII. Liczby całkowite	• pojęcie liczby ujemnej i liczby dodatniej, • pojęcie liczb przeciwnych, • zasadę dodawania liczb o jednakowych znakach.	• rozszerzenie osi liczbowej na liczby ujemne.	• podawać przykłady liczb ujemnych, • zaznaczać liczby całkowite ujemne na osi liczbowej, • porównywać liczby całkowite: – dodatnie, – dodatnie z ujemnymi, • podawać przykłady występowania liczb ujemnych w życiu codziennym, • podawać liczby przeciwne do danych, • obliczać sumy liczb o jednakowych znakach, • dodawać liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej, • odejmować liczby całkowite, korzystając z osi liczbowej, • odejmować liczby całkowite dodatnie, gdy odjemnik jest większy od odjemnej.	
VIII. Graniastosłupy	• cechy prostopadłościanu i sześcianu, • elementy budowy prostopadłościanu, • pojęcie graniastosłupa prostego, • elementy budowy graniastosłupa prostego, • jednostki pola powierzchni, • pojęcie objętości figury, • jednostki objętości, • wzór na obliczanie objętości prostopadłościanu i sześcianu.		• wyróżniać prostopadłościany spośród figur przestrzennych, • wyróżniać sześciany spośród figur przestrzennych, • wskazywać elementy budowy prostopadłościanów, • wskazywać w modelach prostopadłościanów ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe, • wskazywać w modelach prostopadłościanów krawędzie o jednakowej długości, • wyróżniać graniastosłupy proste spośród figur przestrzennych, • wskazywać elementy budowy graniastosłupa, • wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe: – na modelach, • określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów: – na modelach,	

			• wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości: – na modelach, • rysować siatki prostopadłościanów i sześcianów na podstawie modelu lub rysunku, • obliczać pole powierzchni sześcianu, • obliczać pola powierzchni prostopadłościanu: - na podstawie jego siatki, • obliczać objętości brył, znając liczbę mieszczących się w nich sześcianów jednostkowych, • porównać objętości brył, • obliczać objętości sześcianów, • obliczać objętości prostopadłościanów.	
--	--	--	---	--

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

obejmują wiadomości stosunkowo łatwe do opanowania, przydatne w życiu codziennym, bez których nie jest możliwe kontynuowanie dalszej nauki.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WYMAGAŃ				WRAZ Z OKREŚLENIEM
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:	
I. Liczby i działania	• pojęcie kwadratu i sześcianu liczby,	• porównywanie ilorazowe, • porównywanie różnicowe, • korzyści płynące z szybkiego liczenia, • korzyści płynące z zastąpienia rachunków pisemnych rachunkami pamięciowymi, • korzyści płynące z szacowania,	• przedstawiać na osi liczby naturalne spełniające określone warunki, • ustalać jednostki na osiach liczbowych na podstawie współrzędnych danych punktów, • pamięciowo dodawać i odejmować liczby: - powyżej 100, • pamięciowo mnożyć liczby: - powyżej 100, - trzycyfrowe przez jednocyfrowe w zakresie 1000, • pamięciowo dzielić liczby dwucyfrowe przez jednocyfrowe lub dwucyfrowe: - powyżej 100, • dopełniać składniki do określonej sumy, • obliczać odjemną (odjemnik), gdy dane są różnica i odjemnik (odjemna), • obliczać dzielną (dzielnik), gdy dane są	• podać liczbę największą i najmniejszą w zbiorze skończonym.	

			• iloraz i dzielnik (dzielna), • obliczać kwadraty i sześciany liczb, • zamieniać jednostki, • rozwiązywać zadania tekstowe: – jednodziałaniowe, • zastąpić iloczyn prostszym iloczynem, • mnożyć szybko przez 5, • zastępować iloczyn sumą dwóch iloczynów, • zastępować iloczyn różnicą dwóch iloczynów, • szacować wyniki działań, • dodawać i odejmować pisemnie liczby z przekroczeniem kolejnych progów dziesiętkowych, • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania pisemnego, • mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe, • dzielić pisemnie liczby wielocyfrowe przez wielocyfrowe, • mnożyć pisemnie liczby wielocyfrowe przez liczby zakończone zerami, • dzielić liczby zakończone zerami progów dziesiętkowych, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych dwudziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań i nawiasów, • wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać różne wyniki, • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych.	
II. Własności liczb naturalnych	• cechy podzielności przez 2, 3, 5, 9, 10, 100, • sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze (P) • algorytm znajdowania NWD i NWW dwóch liczb na podstawie ich rozkładu na czynniki pierwsze,	• pojęcie NWW liczb naturalnych, • pojęcie NWD liczb naturalnych, • korzyści płynące ze znajomości cech podzielności, • że liczby 0 i 1 nie zaliczają się ani do liczb pierwszych, ani do złożonych, • sposób rozkładu liczb na czynniki pierwsze.	• wskazywać wspólne wielokrotności liczb naturalnych, • wskazywać wspólne dzielniki danych liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez: -3, 6, • określać, czy dane liczby są pierwsze, czy złożone, • wskazywać liczby pierwsze i liczby złożone, • obliczać NWW liczby pierwszej i liczby złożonej, • podawać NWD liczby pierwszej i liczby złożonej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane	

			z liczbami pierwszymi złożonymi, • rozkładać liczby na czynniki pierwsze, • zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg, • zapisać liczbę, gdy znany jest jej rozkład na czynniki pierwsze.	
III. Ułamki zwykłe	• pojęcie ułamka właściwego i ułamka niewłaściwego, • algorytm zamiany liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy, • pojęcie ułamka nieskracalnego, • algorytm porównywania ułamków o równych licznikach, • algorytm porównywania ułamków o różnych mianownikach, • algorytm mnożenia liczb mieszanych przez liczby naturalne, • algorytm mnożenia liczb mieszanych przez liczby mieszane, • algorytm dzielenia liczb mieszanych przez liczby naturalne, • algorytm dzielenia liczb mieszanych.	• porównywanie różnicowe, • porównywanie ilorazowe.	• przedstawiać liczby mieszane na osi liczbowej, • odróżniać ułamki właściwe od ułamków niewłaściwych, • zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe, • wyłączać całości z ułamka niewłaściwego, • określać, przez jaką liczbę należy podzielić lub pomnożyć licznik i mianownik jednego ułamka, aby otrzymać drugi, • uzupełniać brakujący licznik lub mianownik w równościach ułamków, • zapisywać ułamki w postaci nieskracalnej, • sprowadzać ułamki do wspólnego mianownika • porównywać ułamki o równych licznikach, • porównywać ułamki o różnych mianownikach, • porównywać liczby mieszane, • dopełniać ułamki do całości i odejmować od całości, • uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o jednakowych mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, • dodawać i odejmować: – ułamki zwykłe o różnych mianownikach, – liczby mieszane o różnych mianownikach, • powiększać ułamki o ułamki o różnych mianownikach, • powiększać liczby mieszane o liczby mieszane o różnych mianownikach, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, • mnożyć liczby mieszane przez liczby naturalne,	

			• powiększać ułamki n razy, • skracać ułamki przy mnożeniu ułamków przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • mnożyć ułamki przez liczby mieszane lub liczby mieszane przez liczby mieszane, • skracać przy mnożeniu ułamków, • obliczać potęgi ułamków lub liczb mieszanych, • podawać odwrotności liczb mieszanych, • dzielić liczby mieszane przez liczby naturalne, • pomniejszać ułamki zwykłe n razy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków i liczb mieszanych przez liczby naturalne, • dzielić ułamki zwykłe przez liczby mieszane i odwrotnie lub liczby mieszane przez liczby mieszane.	
IV. Figury na płaszczyźnie	• zapis symboliczny podstawowych figur geometrycznych, • zapis symboliczny prostych prostopadłych i równoległych, • pojęcie odległości punktu od prostej, • pojęcie odległości między prostymi, • elementy budowy kąta, • zapis symboliczny kąta, • nazwy boków w trójkącie równoramiennym, • nazwy boków w trójkącie prostokątnym, • zależność między bokami w trójkącie równoramiennym, • miary kątów w trójkącie równobocznym, • zależność między bokami i między kątami w trójkącie równoramiennym, • własności przekątnych prostokąta i kwadratu, • własności przekątnych równoległoboku i rombu, • sumę miar kątów wewnętrznych, równoległoboku, • własności miar kątów równoległoboku, • nazwy boków w trapezie, • rodzaje trapezów, • sumę miar kątów trapezu,	• klasyfikację trójkątów.	• kreślić proste i odcinki równoległe, • kreślić prostą równoległą przechodzącą przez punkt nieleżący na prostej, • mierzyć odległość między prostymi, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych, • określać miarę stopniową poszczególnych rodzajów kątów, • obliczać obwody wielokątów: – w skali, • obliczać długości boków kwadratów przy danych obwodach, • obliczać obwód trójkąta: – równoramiennego o danej długości podstawy i ramienia, • obliczać długość boków trójkąta równobocznego, znając jego obwód, • konstruować trójkąty o trzech danych bokach, • obliczać brakujące miary kątów trójkąta, • sprawdzać, czy kąty trójkąta mogą mieć podane miary, • obliczać długość boku kwadratu przy danym obwodzie, • rysować równoległoboki i romby na kratkach, korzystając z punktów kratowych, • rysować równoległoboki i romby, mając	

	własności czworokątów.		dane: - długości boków, - dwa narysowane boki, - obliczać długości boków rombów przy danych obwodach, - obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach, - trapezy równoramienne, - trapezy prostokątne, - rysować trapez, mając dane dwa boki, - obliczać brakujące miary kątów w trapezach, - nazywać czworokąty, - wskazywać na rysunku poszczególne czworokąty.	
V. Ułamki dziesiętne	- algorytm porównywania ułamków dziesiętnych, - interpretację dodawania i odejmowania pisemnego ułamków dziesiętnych na osi liczbowej, - algorytm dzielenia ułamków dziesiętnych, - metodą rozszerzania ułamka,	- pozycyjny układ dziesiętkowy z rozszerzeniem na części ułamkowe, - możliwość przedstawiania różnymi sposobami długości i masy, - porównywanie ilorazowe.	- zamieniać ułamki zwykłe na dziesiętne poprzez rozszerzanie lub skracanie, - zapisywać ułamki dziesiętne z pominięciem nieistotnych zer, - zaznaczać część figury określoną ułamkiem dziesiętnym, - zaznaczać ułamki dziesiętne na osi liczbowej oraz je odczytywać, - porównywać ułamki o różnej liczbie cyfr po przecinku, - porządkować ułamki dziesiętne, - wstawiać przecinki w liczbach naturalnych tak, by nierówność była prawdziwa, - wyrażać podane wielkości w różnych jednostkach, - stosować ułamki dziesiętne do zamiany wyrażen dwumianowanych na jednomianowane i odwrotnie, - pamięciowo i pisemnie dodawać i odejmować ułamki dziesiętne: - o różnej liczbie cyfr po przecinku, - powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne o ułamki dziesiętne, - rozwiązywać zadania tekstowe na porównywanie różnicowe, - powiększać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy, - powiększać lub pomniejszać ułamki dziesiętne 10, 100, 1000, . . . razy, - powiększać ułamki dziesiętne n razy, - obliczać ułamek przedziału czasowego, - pamięciowo i pisemnie mnożyć:	

			- kilka ułamków dziesiętnych, • pamięciowo i pisemnie dzielić ułamki dziesiętne przez liczby naturalne: - wielocyfrowe, • pomniejszać ułamki dziesiętne n razy, • dzielić ułamki dziesiętne przez ułamki dziesiętne, • zamieniać ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne i odwrotnie, • wykonywać działania na liczbach wymiernych dodatnich • zamieniać procenty na: – ułamki dziesiętne, – ułamki zwykłe nieskracalne, • zapisywać ułamki o mianowniku 100 w postaci procentów, • zaznaczać określone procentowo części figur lub zbiorów skończonych, • określać procentowo zacieniowane części figur, • odczytywać potrzebne informacje z diagramów procentowych.	
VI. Pola figur	• gruntowe jednostki miary pola, • pojęcie wysokości i podstawy równoległoboku, • wzór na obliczanie pola równoległoboku, • wzór na obliczanie pola rombu z wykorzystaniem długości przekątnych, • pojęcie wysokości i podstawy trójkąta, • wzór na obliczanie pola trójkąta, • pojęcie wysokości i podstawy trapezu, • wzór na obliczanie pola trapezu.	• związek pomiędzy jednostkami metrycznymi a jednostkami pola,	• mierzyć pola figur: - trójkątami jednostkowymi itp., • obliczać bok prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku, • zamieniać jednostki miary pola, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z zamianą jednostek pól, • rysować wysokości równoległoboków, • obliczać pola równoległoboków, • rysować wysokości trójkątów, • obliczać pole trójkąta, znając długość podstawy i wysokości trójkąta, • obliczać pole rombu o danych przekątnych, • obliczać pola narysowanych trójkątów: – ostrokątnych, • rysować wysokości trapezów, • obliczać pole trapezu, znając: – długość podstawy i wysokość.	
VII. Liczby całkowite	• pojęcie liczb całkowitych, • zasadę dodawania liczb o różnych znakach, • zasadę zastępowania odejmowania dodawaniem liczby przeciwnej, • zasadę mnożenia i dzielenia liczb całkowitych.	• powstanie zbioru liczb całkowitych.	• podawać liczby całkowite większe lub mniejsze od danej, • porównywać liczby całkowite: – ujemne, – ujemne z zerem, • zaznaczać liczby przeciwne na osi liczbowej,	

			• obliczać sumy liczb o różnych znakach, • obliczać sumy liczb przeciwnych, • powiększać liczby całkowite, • zastępować odejmowanie dodawaniem, • odejmować liczby całkowite, • mnożyć i dzielić liczby całkowite o jednakowych znakach.	
VIII. Graniastosłupy	• nazwy graniastosłupów prostych w zależności od podstawy, • pojęcie siatki, • sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego, • zależności pomiędzy jednostkami objętości, • pojęcie wysokości graniastosłupa prostego, • wzór na obliczanie objętości graniastosłupa prostego.	• sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego jako pola jego siatki, • różnicę między polem powierzchni a objętością.	• obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i krawędzi sześciianów, • wskazywać w graniastosłupach ściany i krawędzie prostopadłe i równoległe: – w rzutach równoległych, • określać liczby ścian, wierzchołków, krawędzi graniastosłupów: – w rzutach równoległych, • wskazywać w graniastosłupach krawędzie o jednakowej długości: – w rzutach równoległych, • obliczać sumy długości krawędzi prostopadłościanów i sześciianów, • rysować siatki graniastosłupów na podstawie modelu lub rysunku, • projektować siatki graniastosłupów, • kleić modele z zaprojektowanych siatek, • kończyć rysowanie siatek graniastosłupów, • obliczać pola powierzchni prostopadłościanu: - znając długości jego krawędzi, • obliczać pola powierzchni graniastosłupów prostych, • obliczać objętości graniastosłupów prostych, znając: - pole podstawy i wysokość bryły.	

Wymagania na ocenę dobrą (4)

obejmują wiadomości i umiejętności o średnim

stopniu trudności, które są przydatne na kolejnych poziomach kształcenia.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą i dostateczną):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WYMAGAŃ WRAZ Z OKREŚLENIEM			
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania	• kolejność wykonywania działań, gdy występują nawiasy i potęgi, • kolejność wykonywania działań, gdy nie występują nawiasy, a są potęgi.		• stosować prawo przemienności i łączności dodawania, • rozwiązywać zadania tekstowe: – wielodziałaniowe, • dzielić pamięciowo-pisemnie, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych wielodziałaniowych z uwzględnieniem kolejności działań, nawiasów i potęg, • tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać ich wartości, • zapisywać podane słownie wyrażenia arytmetyczne i obliczać ich wartości.	• zapisywać liczby, których cyfry spełniają podane warunki, • uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniu arytmetycznym, tak by otrzymać ustalony wynik, • stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym, • uzupełniać brakujące liczby w wyrażeniach arytmetycznych tak, by otrzymywać ustalone wyniki.
II. Własności liczb naturalnych			• znajdować NWW dwóch liczb naturalnych, • znajdować NWD dwóch liczb naturalnych, • rozpoznawać liczby podzielne przez 4, • określać, czy dany rok jest przestępny, • zapisywać rozkład liczb na czynniki pierwsze za pomocą potęg, • podawać wszystkie dzielniki liczby, znając jej rozkład na czynniki pierwsze.	• obliczać liczbę dzielników potęgi liczby pierwszej.
III. Ułamki zwykłe	• algorytm wyłączania całości z ułamka, • algorytm porównywania ułamków do $\frac{1}{2}$, • algorytm porównywania ułamków poprzez ustalenie, który z nich na osi liczbowej leży bliżej 1, • algorytm obliczania ułamka z liczby.		• rozwiązywać zadania tekstowe związane z ułamkami zwykłymi, • przedstawiać ułamek niewłaściwy na osi liczbowej, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych, • sprowadzać ułamki do najmniejszego wspólnego mianownika, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków, • dodawać i odejmować:	• porównywać ułamki, stosując dodawanie i odejmowanie ułamków o jednakowych mianownikach, • porównywać sumy (różnice) ułamków, • uzupełniać brakujące liczby w iloczynie ułamków, tak aby otrzymać ustalony wynik, • uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik.

			– ułamki i liczby mieszane o różnych mianownikach, • uzupełniać brakujące liczby w dodawaniu i odejmowaniu ułamków o różnych mianownikach, tak aby otrzymać ustalony wynik, • powiększać liczby mieszane n razy, • obliczać ułamki liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby, • stosować prawa działań w mnożeniu ułamków, • uzupełniać brakujące liczby w mnożeniu ułamków lub liczb mieszanych, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków i liczb mieszanych, • pomniejszać liczby mieszane n razy, • uzupełniać brakujące liczby w dzieleniu ułamków (liczb mieszanych) przez liczby naturalne, tak aby otrzymać ustalony wynik.	
IV. Figury na płaszczyźnie	• rodzaje kątów: – wypukły, wklęsły, • jednostki miary kątów: – minuty, sekundy, • własności miar kątów trapezu, • własności miar kątów trapezu równoramiennego.		• podać miarę kąta wklęsłego, • obliczać długość boku prostokąta o danym obwodzie i długości drugiego boku, • wskazywać figury o najmniejszym lub największym obwodzie, • obliczać długość boku trójkąta, znając obwód i długości pozostałych boków, • obliczać długość podstawy (ramienia), znając obwód i długość ramienia (podstawy) trójkąta równoramiennego, • konstruować trójkąt równoramienny o danych długościach podstawy i ramienia, • konstruować trójkąt przystający do danego, • obliczyć brakujące miary kątów w trójkątach z wykorzystaniem miar kątów przyległych, • klasyfikować trójkąty, znając miary ich kątów oraz podawać miary kątów, znając nazwy trójkątów, • obliczać długość boku prostokąta przy danym obwodzie i długości drugiego boku, • rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: – proste, na których leżą przekątne i jeden wierzchołek,	• określać wzajemne położenia prostych i odcinków na płaszczyźnie, • rysować czworokąty o danych kątach, • porównywać obwody wielokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu.

			– proste, na których leżą przekątne i długość jednej przekątnej, • rysować równoległoboki i romby, mając dane: – proste równoległe, na których leżą boki i dwa wierzchołki, – proste, na których leżą przekątne i długości przekątnych, • obliczać długość boku równoległoboku przy danym jego obwodzie i długości drugiego boku, • obliczać miary kątów równoległoboku, znając zależności pomiędzy nimi, • obliczać długość boku trapezu przy danym obwodzie i długościach pozostałych boków, • obliczać miary kątów trapezu równoramienno (prostokątnego), znając zależności pomiędzy nimi, • określać zależności między czworokątami.	
V. Ułamki dziesiętne	• pojęcie średniej arytmetycznej kilku liczb, – metodą dzielenia licznika przez mianownik,	• obliczanie części liczby naturalnej,	• rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków, • porównywać długości (masy) wyrażone w różnych jednostkach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • stosować przy zamianie jednostek mnożenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000. . . , • stosować przy zamianie jednostek mnożenie i dzielenie ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • obliczać ułamki z liczb wyrażonych	

			ułamkami dziesiętnymi, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych, • obliczać wartości wyrażeń arytmetycznych zawierających mnożenie ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • zamieniać ułamki na procenty, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami.	
VI. Pola figur		• kryteria doboru wzoru na obliczanie pola rombu.	• obliczać bok kwadratu, znając jego pole, • obliczać pole kwadratu o danym obwodzie i odwrotnie, • obliczać długość podstawy równoległoboku, znając jego pole i długość wysokości opuszczonej na tę podstawę, • obliczać wysokość równoległoboku, znając jego pole i długość podstawy, • obliczać pole rombu, znając długość jednej przekątnej i związek między przekątnymi, • rysować trójkąty o danych polach, • obliczać pola narysowanych trójkątów: – prostokątnych, – rozwartokątnych, • obliczać pole trapezu, znając: • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól znanych wielokątów sumę długości podstaw i wysokości.	• obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól prostokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów, • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól równoległoboków, • rysować prostokąt o polu równym polu narysowanego równoległoboku i odwrotnie, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami równoległoboków, • obliczać długość przekątnej rombu, znając jego pole i długość drugiej przekątnej, • obliczać pola figur jako sumy lub różnice pól trójkątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami trójkątów, • rysować wielokąty o danych polach.
VII. Liczby całkowite			• korzystać z przemienności i łączności dodawania, • określać znak sumy, • pomniejszać liczby całkowite, • mnożyć i dzielić liczby całkowite o różnych znakach, • ustalać znaki iloczynów i ilorazów.	• uzupełniać brakujące składniki w sumie, tak aby uzyskać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z dodawaniem liczb całkowitych.
VIII. Graniastosłupy	• wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa prostego.	• związek pomiędzy jednostkami metrycznymi , a jednostkami objętości.	• przedstawiać rzuty prostopadłościanów na płaszczyznę, • rysować rzuty równoległe	• obliczać długość krawędzi sześcianu, znając sumę wszystkich krawędzi, • rozwiązywać zadania z

			graniastosłupów, • projektować siatki graniastosłupów w skali, • wskazywać na siatce ściany prostopadłe i równoległe, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych, • zamieniać jednostki objętości, • stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów, - opis podstawy lub jej rysunek i wysokość bryły, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych.	treścią dotyczące długości krawędzi prostopadłościanów i sześciianów, • obliczać długość krawędzi sześcianu, znając jego objętość, • obliczać objętości graniastosłupów prostych o podanych siatkach.
--	--	--	--	---

Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)

obejmują wiadomości i umiejętności złożone,
o wyższym stopniu trudności, wykorzystywane do rozwiązywania zadań problemowych.

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM WYMAGAŃ				WRAZ Z OKREŚLENIEM
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:	
I. Liczby i działania				• tworzyć liczby przez dopisywanie cyfr do danej liczby na początku i na końcu oraz porównywać utworzoną liczbę z daną, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe wielodziałaniowe, • stosować poznane metody szybkiego liczenia w życiu codziennym, • proponować własne metody szybkiego liczenia, • planować zakupy stosownie do posiadanych środków, • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pisemnych, • odtwarzać brakujące cyfry w działaniach pisemnych, • wstawiać nawiasy tak, by otrzymywać żądane wyniki, • stosować zasady dotyczące kolejności wykonywania działań, • rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych	

				- ilorazowych, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych.
II. Własności liczb naturalnych	- cechy podzielności np. przez 4, 6, 15, - regulę obliczania lat przestępnych.			- rozpoznawać liczby podzielne przez 6, 12, 15 itp., - rozwiązywać zadania tekstowe związane z cechami podzielności, - rozkładać na czynniki pierwsze liczby zapisane w postaci iloczynu.
III. Ułamki zwykłe				- odczytywać zaznaczone ułamki na osi liczbowej, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z uławkami zwykłymi, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z pojęciem ułamka jako ilorazu liczb naturalnych, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z rozszerzaniem i skracaniem ułamków, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania ułamków, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem porównywania dopełnień ułamków do całości, - znajdować liczby wymierne dodatnie leżące między dwiema danymi na osi liczbowej, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych przez liczby naturalne, - porównywać iloczyny ułamków zwykłych, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych przez liczby naturalne, - rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków zwykłych i liczb mieszanych.
IV. Figury na płaszczyźnie				- rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostopadłością i równoległością prostych, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z zegarem, - określać miary kątów przyległych, wierzchołkowych, odpowiadających i kątów utworzonych przez trzy proste na podstawie rysunku lub treści zadania, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z kątami, - dzielić wielokąt na części spełniające podane warunki, - obliczać liczbę przekątnych n-kątów, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielokątami, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z trójkątami, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów w trójkątach, - rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: - długości przekątnych, - obliczać brakujące miary kątów w równoległobokach, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów w równoległobokach i trójkątach,

				• rozwiązywać zadania tekstowe związane z miarami kątów trapezu, trójkąta i czworokąta, • rysować czworokąty spełniające podane warunki.
V. Ułamki dziesiętne				• zapisywać i odczytywać ułamki dziesiętne z dużą liczbą miejsc po przecinku, • przedstawiać ułamki dziesiętne na osi liczbowej, • oceniać poprawność porównania ułamków dziesiętnych, nie znając ich wszystkich cyfr, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z porównywaniem ułamków, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z różnym sposobem zapisywania długości i masy, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dodawania i odejmowania ułamków dziesiętnych, • wstawiać znaki „+” i „-” w wyrażeniach arytmetycznych, tak aby otrzymać ustalony wynik, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000, . . . , • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem mnożenia ułamków dziesiętnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem dzielenia ułamków dziesiętnych przez liczby naturalne, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z szacowaniem, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych i dziesiętnych, • określać procentowo zacieniowane części figur, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z procentami.
VI. Pola figur			• obliczać wysokość trójkąta, znając długość podstawy i pole trójkąta, • obliczać długość podstawy trójkąta, znając wysokość i pole trójkąta, • obliczać wysokość trapezu, znając jego pole i długości podstaw (lub ich sumę).	• rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami prostokątów w skali, • obliczać wysokość równoległoboku, znając długości dwóch boków i drugiej wysokości, • rysować równoległoboki o danych polach, • rysować prostokąty o danym polu i odwrotnie, • dzielić trójkąty na części o równych polach, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami wielokątów.
VII. Liczby całkowite				• rozwiązywać zadania związane z obliczaniem czasu lokalnego, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z odejmowaniem liczb całkowitych, • obliczać średnie arytmetyczne kilku liczb całkowitych.
VIII. Graniastosłupy				• rysować wszystkie ściany graniastosłupa trójkątnego, mając dwie z nich, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych, • podawać liczbę sześcianów jednostkowych, z których składa się bryła na podstawie jej widoków z różnych stron,

				• stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych, • rozwiązywać nietypowe zadania tekstowe związane z objętością prostopadłościanów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętością graniastosłupów prostych.
--	--	--	--	--

Wymagania na ocenę celującą (6). (stosowanie znanych wiadomości i umiejętności w sytuacjach trudnych, nietypowych, złożonych)

Uczeń (oprócz spełnienia wymagań na ocenę dopuszczającą, dostateczną, dobrą, bardzo dobrą):

Dział programowy	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM			WYMAGAŃ
	KATEGORIA A UCZEŃ ZNA:	KATEGORIA B UCZEŃ ROZUMIE:	KATEGORIA C UCZEŃ UMIE:	KATEGORIA D UCZEŃ UMIE:
I. Liczby i działania				• rozwiązywać zadania tekstowe dotyczące porównań różnicowych i ilorazowych, • rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem działań pamięciowych i pisemnych.
II. Własności liczb naturalnych				• znajdować NWW trzech liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWW trzech liczb naturalnych, • znajdować NWD trzech liczb naturalnych, • znajdować liczbę, gdy dana jest suma jej dzielników oraz jeden z nich, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z dzielnikami liczb naturalnych, • rozwiązywać zadania tekstowe z wykorzystaniem NWD trzech liczb naturalnych.
III. Ułamki zwykłe				• rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem obliczania ułamka liczby.
IV. Figury na płaszczyźnie				• położenie na płaszczyźnie punktów będących wierzchołkami trójkąta, • konstruować wielokąty przystające do danych, • stwierdzać możliwość zbudowania trójkąta o danych długościach boków, • obliczać sumy miar kątów wielokątów, • rozwiązywać zadania tekstowe związane z prostokątami, kwadratami i wielokątami,

				- rysować prostokąty, kwadraty, mając dane: – jeden bok i jedną przekątną, – jeden wierzchołek i punkt przecięcia przekątnych, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z równoległobokami i rombami, - rysować równoległoboki i romby, mając dany jeden bok i jedną przekątną, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z obwodami trapezów i trójkątów.
V. Ułamki dziesiętne				- wpisywać brakujące liczby w nierównościach, - rozwiązywać zadania związane z rozwinięciami nieskończonymi i okresowymi ułamków.
VI. Pola figur				- dzielić linią prostą figury złożone z prostokątów na dwie części o równych polach, - rozwiązywać zadania tekstowe związane z polami rombów.
VII. Liczby całkowite				ustalać znaki wyrażeń arytmetycznych.
VIII. Graniastosłupy				- rozpoznawać siatki graniastosłupów, - obliczać pola powierzchni graniastosłupów złożonych z sześcianów.

Biologia

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 5 szkoły podstawowej

oparte na *Programie nauczania biologii „Puls życia”* autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Biologia jako nauka	1. Biologia jako nauka	Uczeń: - wskazuje biologię jako naukę o organizmach - wymienia czynności życiowe organizmów - podaje przykłady dziedzin biologii	Uczeń: - określa przedmiot badań biologii jako nauki - opisuje wskazane cechy organizmów - wyjaśnia, czym zajmuje się wskazana dziedzina biologii	Uczeń: - wykazuje cechy wspólne organizmów - opisuje czynności życiowe organizmów	Uczeń: - charakteryzuje wszystkie czynności życiowe organizmów - wymienia hierarchicznie poziomy budowy organizmu roślinnego i organizmu zwierzęcego - charakteryzuje wybrane dziedziny biologii	Uczeń: - wykazuje jedność budowy organizmów - porównuje poziomy organizacji organizmów u roślin i zwierząt - wymienia inne niż podane w podręczniku dziedziny biologii

2. Jak poznawać biologię?	- wskazuje obserwacje i doświadczenia jako źródła wiedzy biologicznej - wymienia źródła wiedzy biologicznej - z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie metodą naukową	- porównuje obserwację z doświadczeniem jako źródła wiedzy biologicznej - korzysta ze źródeł wiedzy wskazanych przez nauczyciela - z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie metodą naukową	- na podstawie opisu przeprowadza doświadczenie metodą naukową - rozdziela próbę kontrolną i próbę badawczą - opisuje źródła wiedzy biologicznej - wymienia cechy dobrego badacza	- wykazuje zalety metody naukowej - samodzielnie przeprowadza doświadczenie metodą naukową - posługuje się właściwymi źródłami wiedzy biologicznej do rozwiązywania wskazanych problemów - charakteryzuje cechy dobrego badacza	- planuje i przeprowadza doświadczenie metodą naukową - krytycznie analizuje informacje pochodzące z różnych źródeł wiedzy biologicznej - analizuje swoją postawę w odniesieniu do cech dobrego badacza
3. Obserwacje mikroskopowe	- z pomocą nauczyciela podaje nazwy części mikroskopu optycznego - obserwuje pod mikroskopem preparaty przygotowane przez nauczyciela	- podaje nazwy wskazanych przez nauczyciela części mikroskopu optycznego - z pomocą nauczyciela wykonuje proste preparaty mikroskopowe - oblicza powiększenie mikroskopu optycznego	- samodzielnie opisuje budowę mikroskopu optycznego - samodzielnie wykonuje preparaty mikroskopowe - z niewielką pomocą nauczyciela nastawia ostrość mikroskopu i wyszukuje obserwowane elementy	- charakteryzuje funkcje wskazywanych części mikroskopu optycznego w kolejności tworzenia się obrazu obiektu - wykonuje preparaty mikroskopowe, nastawia ostrość mikroskopu, rysuje obraz widziany pod mikroskopem optycznym	- sprawnie posługuje się mikroskopem optycznym, samodzielnie wykonuje preparaty, rysuje dokładny obraz obiektu obserwowanego pod mikroskopem - wskazuje zalety mikroskopu elektronowego*

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Budowa i czynności życiowe organizmów	4. Składniki chemiczne organizmów	- wymienia trzy najważniejsze pierwiastki budujące organizm - wymienia wodę i sole mineralne jako elementy wchodzące w skład organizmu - wskazuje białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu	- wymienia sześć najważniejszych pierwiastków budujących organizm - wymienia produkty spożywcze, w których występują białka, cukry i tłuszcze	- wymienia wszystkie najważniejsze pierwiastki budujące organizm oraz magnez i wapń - wyjaśnia, że woda i sole mineralne są związkami chemicznymi występującymi w organizmie - wymienia białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu i omawia role dwóch z nich	- wyjaśnia role wody i soli mineralnych w organizmie - wymienia białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu i omawia ich role	- wykazuje, że związki chemiczne są zbudowane z kilku pierwiastków - omawia funkcje białek, cukrów, tłuszczów i kwasów nukleinowych w organizmie i wskazuje produkty spożywcze, w których one występują
	5. Budowa komórki zwierzęcej	- wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę życia - podaje przykłady organizmów jedno- i wielokomórkowych - obserwuje preparat nabłonka przygotowany przez nauczyciela	- wyjaśnia, dlaczego komórkę nazywamy podstawową jednostką organizmu - wymienia organelle komórki zwierzęcej - z pomocą nauczyciela wykonuje preparat nabłonka	- opisuje kształty komórek zwierzęcych - opisuje budowę komórki zwierzęcej na podstawie ilustracji - z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje preparat nabłonka	- rozpoznaje na ilustracji elementy budowy komórki zwierzęcej i omawia ich funkcje - wykonuje preparat nabłonka - rozpoznaje organelle komórki zwierzęcej i rysuje jej obraz mikroskopowy	- z dowolnego materiału tworzy model komórki, zachowując cechy organelli - sprawnie posługuje się mikroskopem - samodzielnie wykonuje preparat nabłonka i rysuje dokładny obraz widziany pod mikroskopem, z zaznaczeniem widocznych elementów komórki
	6. Komórka roślinna. Inne rodzaje komórek	- na podstawie obserwacji preparatów, ilustracji i schematów wnioskuje o komórkowej budowie organizmów - wymienia elementy budowy komórki roślinnej, zwierzęcej, bakteryjnej i grzybowej - obserwuje pod mikroskopem preparat moczarki kanadyjskiej przygotowany przez nauczyciela - pod opieką nauczyciela rysuje obraz obiektu obserwowanego pod mikroskopem	- podaje przykłady komórki bezjądrowej i jądrowej - wymienia funkcje elementów komórki roślinnej, zwierzęcej, bakteryjnej i grzybowej - z pomocą nauczyciela wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej - obserwuje pod mikroskopem organelle wskazane przez nauczyciela	- wyjaśnia, czym są komórki jądrowe i bezjądrowe oraz podaje ich przykłady - samodzielnie wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej - odróżnia pod mikroskopem elementy budowy komórki - wyjaśnia rolę poszczególnych elementów komórki - z niewielką pomocą nauczyciela rysuje obraz obiektu obserwowanego pod mikroskopem	- omawia elementy i funkcje budowy komórki - na podstawie ilustracji analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek, wskazuje cechy umożliwiające rozróżnienie komórek - samodzielnie wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej, rozpoznaje elementy budowy komórki roślinnej i rysuje jej obraz mikroskopowy	- analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek i wykazuje ich związek z pełnionymi funkcjami - sprawnie posługuje się mikroskopem, samodzielnie wykonuje preparat nabłonka i rysuje dokładny obraz widziany pod mikroskopem

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Budowa i czynności życiowe organizmów	7. Samożywność	• wyjaśnia, czym jest odżywianie się • wyjaśnia, czym jest samożywność • podaje przykłady organizmów samożywnych	• wskazuje fotosyntezę jako sposób odżywiania się • wskazuje substancje biorące udział w fotosyntezie i wymienia produkty fotosyntezy • z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność przebiegu fotosyntezy	• wymienia czynniki niezbędne do przeprowadzania fotosyntezy • wskazuje substraty i produkty fotosyntezy • <i>omawia sposoby wykorzystania przez roślinę produktów fotosyntezy</i> • z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy	• wyjaśnia, na czym polega fotosynteza • omawia zależność przebiegu fotosyntezy od obecności wody, dwutlenku węgla i światła • schematycznie zapisuje i omawia przebieg fotosyntezy • na podstawie opisu przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy	• analizuje przystosowanie roślin do przeprowadzania fotosyntezy • planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy • na podstawie zdobytej wcześniej wiedzy wskazuje w różnych warzywach i owocach materiały zapasowe jako produkty fotosyntezy
	8. Cudzożywność	• wyjaśnia, czym jest cudzożywność • podaje przykłady organizmów cudzożywnych • wymienia rodzaje cudzożywności	• krótko opisuje różne sposoby odżywiania się zwierząt • wyjaśnia, w jaki sposób wskazany organizm cudzożywny pobiera pokarm	• omawia wybrane sposoby cudzożywności • podaje przykłady organizmów należących do różnych grup organizmów cudzożywnych	• charakteryzuje rodzaje cudzożywności występujące u różnych grup organizmów • wykazuje przystosowania do pobierania pokarmów występujące u różnych grup organizmów cudzożywnych	• wyjaśnia znaczenie organizmów odżywiających się martwą substancją organiczną • <i>wyjaśnia, na czym polega cudzożywność roślin pasożytniczych i półpasożytniczych</i>
	9. Sposoby oddychania organizmów	• określa, czym jest oddychanie • wymienia sposoby oddychania • wskazuje drożdże jako organizmy przeprowadzające fermentację	• wyróżnia oddychanie tlenowe i fermentację • wskazuje organizmy uzyskujące energię z oddychania tlenowego i fermentacji • wyjaśnia, że produktem fermentacji drożdży jest dwutlenek węgla • wskazuje mitochondrium jako miejsce, w którym zachodzi utlenianie	• wyjaśnia znaczenie oddychania komórkowego • wskazuje różnice w miejscu przebiegu utleniania i fermentacji w komórce • wymienia narządy wymiany gazowej zwierząt lądowych i wodnych • omawia doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla przez drożdże	• schematycznie zapisuje przebieg oddychania • określa warunki przebiegu oddychania i fermentacji • charakteryzuje wymianę gazową u roślin i zwierząt • z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla przez drożdże	• porównuje zapis przebiegu oddychania tlenowego z zapisem przebiegu fermentacji • analizuje związek budowy narządów wymiany gazowej ze środowiskiem życia organizmów • samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla przez drożdże

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Wirusy, bakterie, protisty i grzyby	10. Klasyfikacja organizmów	- wymienia jednostki klasyfikacji biologicznej - wymienia nazwy królestw organizmów	- wyjaśnia, czym zajmuje się systematyka - podaje definicję gatunku - wymienia nazwy królestw i podaje przykłady organizmów należących do danego królestwa	- wykazuje hierarchiczną strukturę jednostek klasyfikacji biologicznej - charakteryzuje wskazane królestwo - na podstawie ilustracji przyporządkowuje organizm do królestwa	- porównuje wcześniejsze i współczesne zasady klasyfikacji organizmów - wyjaśnia zasady nadawania nazw gatunkom - przedstawia cechy organizmów, na podstawie których można je zaklasyfikować do danego królestwa	- uzasadnia konieczność klasyfikacji organizmów - porównuje jednostki klasyfikacji zwierząt z jednostkami klasyfikacji roślin - z pomocą nauczyciela korzysta z różnych kluczy do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy
	11. Wirusy i bakterie	- krótko wyjaśnia, dlaczego wirusy nie są organizmami - wymienia miejsca występowania wirusów i bakterii - wymienia formy morfologiczne bakterii	- omawia różnorodność form morfologicznych bakterii - opisuje cechy budowy wirusów i bakterii - wymienia cechy, którymi wirusy różnią się od organizmów - podaje przykłady wirusów i bakterii	- wykazuje, dlaczego wirusy nie są organizmami - rozpoznaje formy morfologiczne bakterii widoczne w preparacie mikroskopowym lub na ilustracji - omawia wybrane czynności życiowe bakterii	- omawia wpływ bakterii na organizm człowieka - wskazuje drogi wnikania wirusów i bakterii do organizmu - prezentuje wszystkie czynności życiowe bakterii - ocenia znaczenie wirusów i bakterii w przyrodzie i dla człowieka	- przeprowadza doświadczenie z samodzielnym otrzymywaniem jogurtu - omawia choroby wirusowe i bakteryjne, wskazuje drogi ich przenoszenia oraz zasady zapobiegania tym chorobom
	12. Różnorodność protistów	- wymienia formy protistów - wskazuje miejsca występowania protistów - wymienia grupy organizmów należących do protistów - z pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym pod mikroskopem	- wykazuje różnorodność protistów - wymienia przedstawicieli poszczególnych grup protistów - wymienia czynności życiowe wskazanych grup protistów - z niewielką pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym pod mikroskopem	- charakteryzuje wskazane grupy protistów - wykazuje chorobotwórcze znaczenie protistów - opisuje czynności życiowe protistów – oddychanie, odżywianie, rozmnażanie się - zakłada hodowlę protistów - z niewielką pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym pod mikroskopem	- porównuje czynności życiowe poszczególnych grup protistów - wymienia choroby wywoływane przez protisty - zakłada hodowlę protistów, rozpoznaje protisty pod mikroskopem, rysuje i z pomocą nauczyciela opisuje budowę protistów	- wskazuje zagrożenia epidemiologiczne chorobami wywołwanymi przez protisty - wskazuje drogi zakażenia chorobami wywołwanymi przez protisty oraz zasady zapobiegania tym chorobom - zakłada hodowlę protistów, wyszukuje protisty w obrazie mikroskopowym, rysuje i opisuje budowę protistów

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Wirusy, bakterie, protisty i grzyby	13. Budowa i różnorodność grzybów. Porosty	- wymienia środowiska życia grzybów i porostów - podaje przykłady grzybów i porostów - na podstawie okazu naturalnego lub ilustracji opisuje budowę grzybów - wymienia sposoby rozmnażania się grzybów - rozpoznaje porosty wśród innych organizmów	- wymienia cechy pozwalające zaklasyfikować organizm do grzybów - omawia wskazaną czynność życiową grzybów - podaje przykłady znaczenia grzybów w przyrodzie i dla człowieka	- wykazuje znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka - analizuje różnorodność budowy grzybów - wyjaśnia sposoby oddychania i odżywiania się grzybów - wykazuje, że porosty są zbudowane z grzybni i glonu	- określa znaczenie poszczególnych komponentów w budowie plechy porostu - rozpoznaje różne formy morfologiczne porostów i podaje ich nazwy - opisuje czynności życiowe grzybów – odżywianie, oddychanie i rozmnażanie się	- analizuje znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka - proponuje sposób badania czystości powietrza na podstawie informacji o wrażliwości porostów na zanieczyszczenia - wyjaśnia, dlaczego porosty określa się mianem organizmów pionierskich
IV. Tkanki i organy roślinne	14. Tkanki roślinne	- wyjaśnia, czym jest tkanka - wymienia podstawowe rodzaje tkanek roślinnych - z pomocą nauczyciela rozpoznaje na ilustracji tkanki roślinne	- określa najważniejsze funkcje wskazanych tkanek roślinnych - opisuje rozmieszczenie wskazanych tkanek w organizmie roślinnym - rozpoznaje na ilustracji rodzaje tkanek roślinnych	- wskazuje cechy adaptacyjne tkanek roślinnych do pełnienia określonych funkcji - na podstawie opisu rozpoznaje wskazane tkanki roślinne - z pomocą nauczyciela rozpoznaje rodzaje tkanek roślinnych obserwowanych pod mikroskopem	- rozpoznaje rodzaje tkanek roślinnych obserwowanych pod mikroskopem - przyporządkowuje tkanki do organów i wskazuje na hierarchiczną budowę organizmu roślinnego	analizuje związek między budową a funkcją poszczególnych tkanek roślinnych, wykazuje przystosowania tkanek do pełnionych funkcji
	15. Korzeń – organ podziemny rośliny	- wymienia podstawowe funkcje korzenia - rozpoznaje systemy korzeniowe	- rozpoznaje na ilustracjach modyfikacje korzeni - omawia budowę zewnętrzną korzenia i jego podział na poszczególne strefy	- wykazuje związek modyfikacji korzenia z adaptacją do środowiska zajmowanego przez roślinę - opisuje przyrost korzenia na długość	- wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśnienia sposobu pobierania wody przez roślinę - na podstawie ilustracji lub materiału roślinnego klasyfikuje przekształcone korzenie	projektuje doświadczenie świadczące o przewodzeniu wody z korzenia w górę rośliny

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Tkanki i organy roślinne	16. Pęd. Budowa i funkcje łodygi	- wymienia nazwy elementów budowy zewnętrznej pędu - wymienia funkcje łodygi	- wyjaśnia różnicę między pędem a łodygą - wskazuje części łodygi roślin zielnych	- omawia funkcje poszczególnych elementów pędu - na okazy roślinnym lub ilustracji wskazuje i omawia części łodygi	na podstawie okazu roślinnego żywego, zielnikowego lub ilustracji wykazuje modyfikacje łodygi ze względu na środowisko, w którym żyje roślina	wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji łodygi
	17. Liść – wytwórnia pokarmu	- wymienia funkcje liści - rozpoznaje elementy budowy liścia - rozpoznaje liście pojedyncze i liście złożone	na materiale zielnikowym lub ilustracji wykazuje związek budowy liścia z pełnionymi przez niego funkcjami	- na podstawie materiału zielnikowego lub ilustracji rozpoznaje różne modyfikacje liści - rozdziela typy ulistnienia łodygi	analizuje modyfikacje liści ze względu na środowisko zajmowane przez roślinę	wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji liści
V. Różnorodność roślin	18. Mchy	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje mchy wśród innych roślin - wymienia miejsca występowania mchów	- podaje nazwy elementów budowy mchów - z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje elementy budowy mchów i wyjaśnia ich funkcje <i>analizuje cykl rozwojowy mchów</i> - omawia znaczenie mchów w przyrodzie i dla człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy	- wyjaśnia, dlaczego mchy uważane są za najprostsze rośliny lądowe - według opisu przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy	- samodzielnie planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy - na podstawie informacji o budowie mchów wykazuje ich rolę w przyrodzie
	19. Paprotniki	- wymienia miejsca występowania paprotników - na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje paprotniki wśród innych roślin	- podaje nazwy organów paproci - wyjaśnia rolę poszczególnych organów paprotników - rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, trzy gatunki rodzimych paprotników	- wyjaśnia znaczenie paprotników w przyrodzie i dla człowieka - rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, pięć gatunków rodzimych paprotników <i>analizuje cykl rozwojowy paprotników</i>	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów wykazuje różnorodność organizmów zaliczanych do paprotników - rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, osiem gatunków rodzimych paprotników	- porównuje budowę poszczególnych organów u paprotników - wykonuje portfolio dotyczące różnorodności paprotników

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
V. Różnorodność roślin	20. Nagonasienne	- wymienia miejsca występowania roślin nagonasiennych - na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje rośliny nagonasienne wśród innych roślin	- wyjaśnia funkcje kwiatów i nasion - omawia budowę rośliny nagonasiennej na przykładzie sosny	- analizuje cykl rozwojowy sosny - wymienia przystosowania roślin nagonasiennych do warunków życia	- wykazuje przystosowania roślin nagonasiennych do środowiska - omawia znaczenie roślin nagonasiennych w przyrodzie i dla człowieka	- rozpoznaje rodzime gatunki roślin nagonasiennych - określa, z jakiego gatunku drzewa lub krzewu pochodzi wskazana szyszka
	21. Okrytonasienne	- wymienia miejsca występowania roślin okrytonasiennych - na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje rośliny okrytonasienne wśród innych roślin - na ilustracji lub żywym okazy rozpoznaje organy roślinne i wymienia ich funkcje	- na podstawie ilustracji, żywego lub zielnikowego okazu roślinnego wykazuje różnorodność form roślin okrytonasiennych - podaje nazwy elementów budowy kwiatu odróżnia kwiat od kwiatostanu	- omawia funkcje poszczególnych elementów kwiatu - rozpoznaje formy roślin okrytonasiennych - wymienia sposoby zapylania kwiatów	- omawia cykl rozwojowy roślin okrytonasiennych - wyjaśnia, dlaczego kwiatostany ułatwiają zapylanie	wykazuje związek budowy kwiatu ze sposobem zapylania
	22. Rozprzestrzenianie się roślin okrytonasiennych	- wymienia rodzaje owoców - przedstawia sposoby rozprzestrzeniania się owoców - wymienia elementy łodyg służące do rozmnażania wegetatywnego	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów omawia budowę owoców - wymienia rodzaje owoców - wymienia etapy kiełkowania nasion - rozpoznaje fragmenty pędów służące do rozmnażania wegetatywnego	- wykazuje zmiany zachodzące w kwiecie po zapyleniu - określa rolę owocni w klasyfikacji owoców - wyjaśnia funkcje poszczególnych elementów nasienia - rozpoznaje na pędzie fragmenty, które mogą posłużyć do rozmnażania wegetatywnego	- wykazuje adaptacje budowy owoców do sposobów ich rozprzestrzeniania się - na podstawie ilustracji lub okazu naturalnego omawia budowę nasion - zakłada hodowlę roślin za pomocą rozmnażania wegetatywnego	- wyjaśnia wpływ różnych czynników na kiełkowanie nasion - planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wody na kiełkowanie nasion - zakłada hodowlę roślin za pomocą rozmnażania wegetatywnego i obserwuje ją
	23. Znaczenie i przegląd roślin okrytonasiennych	- wymienia znaczenie roślin okrytonasiennych w przyrodzie - z pomocą nauczyciela korzysta z klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- podaje przykłady znaczenia roślin okrytonasiennych dla człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela korzysta z klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- ocenia znaczenie roślin okrytonasiennych w przyrodzie - rozpoznaje na ilustracji pięć gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce - korzysta z prostego klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- ocenia znaczenie roślin okrytonasiennych dla człowieka - rozpoznaje na ilustracji dziesięć gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce - sprawnie korzysta z prostego klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- rozpoznaje na ilustracjach dwanaście gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce - na dowolnych przykładach wykazuje różnorodność roślin okrytonasiennych i ich znaczenie żywego okazu

* Zagadnienia spoza podstawy programowej oznaczono kursywą.

Geografia

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
1. Mapa Polski				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej • podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych • wymienia różne rodzaje map • odczytuje informacje z planu miasta	Uczeń: • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie • stosuje legendę mapy do odczytania informacji • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta	Uczeń: • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe • rysuje podziałkę liniową • wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę • oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej • wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa • wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim • wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową • przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie	Uczeń: • dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych • przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową • oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej • oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej • rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu • rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej • omawia zastosowanie map cyfrowych • podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta	Uczeń: • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
2. Krajobrazy Polski				

Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> • wymienia składniki krajobrazu • wymienia elementy krajobrazu	Uczeń: • podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym • określa położenie najbliższej okolicy	Uczeń: • charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce • opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby	Uczeń: • dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania	Uczeń: • proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenunajbliższej okolicy • prezentuje projekt planu
--	--	---	--	---

najbliższej okolicy •wymienia pasy rzeźby terenu Polski •wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie •wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego •wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim •wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego •wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie •odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim •wskazuje na mapie pas Niziny Środkowopolskiej oraz Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką •wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej •podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy •określa położenie Warszawy na mapie Polski •wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy •wskazuje na mapie pas	na mapie Polski •wskazuje na mapie pasy rzeźby terenu Polski •przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji •omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego •wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego •przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej •wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej •opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego •wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej •przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej •omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji •wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr •wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego •omawia cechy pogody w górach •wymienia atrakcje turystyczne Tatr	terenu •wskazuje na mapie omawiane krainy geograficzne w pasach rzeźby terenu Polski •opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz •przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim •opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego •przedstawia wpływ łądolu na krajobraz pojezierzy •omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej •przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy •omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej •charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej •omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych •charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej •opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach •opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala	•porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach •wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne •wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie •wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim •charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej •opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy •omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki •opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej •opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej •charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd •przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich •opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr	zagospodarowania terenu wokół szkoły •przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego •przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy •analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej •planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie •przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka •analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej •przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku
---	---	--	---	--

WyżynPolskich i Wyżynę Śląską •wskazuje na mapie największemiasta na Wyżynie Śląskiej •wskazuje na mapie Polski Wyżynę				OrlichGniazd • wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
--	--	--	--	---

Lubelską •wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej •określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko- Częstochowskiej •podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko- Częstochowskiej •podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko- Częstochowskiej •określa na podstawie mapy położenie Tatr •wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie				
--	--	--	--	--

3. Łądy i oceany

Uczeń: •wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe •wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie •wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych	Uczeń: •wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna •wskazuje główne kierunki (znaczniki) geograficzne na mapie i globusie •porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów •wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych	Uczeń: •podaje przyczyny odkryć geograficznych •wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo •opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba	Uczeń: •określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej •opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.	Uczeń: •wyjaśnia przyczyny i skutki odkryć geograficznych
--	---	--	---	--

4. Krajobrazy świata

Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> • wymienia składniki pogody • wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i>	Uczeń: • wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem • odczytuje z klimatogramu	Uczeń: • wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej	Uczeń: • oblicza średnią roczną temperaturę powietrza • oblicza różnicę między średnią	Uczeń: • przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na
---	---	--	--	--

• wyjaśnia pojęcie klimatogram • wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi • wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi • wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej • podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji • rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i> • wskazuje na mapie strefy sawann i stepów • wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> • wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych • rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych	- temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu • wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej • omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych • omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i> • omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów • opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyni gorących i pustyni lodowych • wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego • wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego • wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry • wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje • charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach • opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach	- temperaturze powietrza • wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów • porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym • wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych • przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej • charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego • charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów • omawia klimat stref pustyni gorących i pustyni lodowych • omawia rzeźbę terenu pustyni gorących • omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego • charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry • charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach	- temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku (amplitudę temperatury) • oblicza roczną sumę opadów • prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów • omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyni gorących i pustyni lodowych • prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej • porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry • analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności	- podstawie map tematycznych • omawia wpływ człowieka na krajobraz Ziemi • porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt • analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu • przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyni gorących i pustyni lodowych • opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej • porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
---	---	---	--	---

• wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich • wymienia na podstawie mapy państwa nad M. Śródziemnym				
--	--	--	--	--

• rozpoznaje rośliny i zwierzętacharakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej • wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i> • wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry • rozpoznaje gatunki roślin i zwierzątcharakterystyczne dla tajgi i tundry • wskazuje na mapie Himalaje • wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt				
---	--	--	--	--

Informatyka klasa 5

Tytuł w podręczniku	Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń:
Dział 1. Klawiatura zamiast pióra. Piszemy w programie MS Word						
1.1. Dokumenty bez tajemnic. Powtórzenie wybranych wiadomości o programie MS Word	1. Dokumenty bez tajemnic. Powtórzenie wybranych wiadomości o programie MS Word	• zmienia krój czcionki • zmienia wielkość czcionki	• ustawia pogrubienie, pochylenie (kursywę) i podkreślenie tekstu • zmienia kolor tekstu • wyrównuje akapit na różne sposoby • umieszcza w dokumencie obiekt WordArt i formatuje go	• wykorzystuje skróty klawiszowe podczas pracy w edytorze tekstu • podczas edycji tekstu wykorzystuje tzw. twardą spację oraz miękki enter • sprawdza poprawność ortograficzną i gramatyczną tekstu, wykorzystując odpowiednie narzędzia	• formatuje dokument tekstowy według podanych wytycznych • używa opcji Pokaż wszystko do sprawdzenia formatowania tekstu • dodaje wcięcia na początku akapitów	• samodzielnie dopasowuje formatowanie dokumentu jego treści, wykazując się wysokim poziomem estetyki • przygotowuje w grupie plakat informujący o określonym wydarzeniu
1.2. Komórki, do szeregu! Świat tabel	2. i 3. Komórki, do szeregu! Świat tabel	• wymienia elementy, z których składa się tabela	• dodaje do tabeli kolumny i wiersze • usuwa z tabeli kolumny	• zmienia kolor wypełnienia komórek oraz ich obramowania	• korzysta z narzędzia Rysuj tabelę do dodawania, usuwania	• używa tabeli do porządkowania różnych danych wykorzystywanych w życiu codziennym • używa tabeli do przygotowania krzyżówki

		wstawia do dokumentu tabelę o określonej liczbie kolumn i wierszy	- i wiersze - wybiera i ustawia styl tabeli z dostępnych w edytorze tekstu	formatuje tekst w komórkach	oraz zmiany wyglądu linii tabeli	
1.3. Nie tylko tekst. o wstawianiu ilustracji	4. i 5. Nie tylko tekst. o wstawianiu ilustracji	- zmienia tło strony dokumentu - dodaje do tekstu obraz z pliku - wstawia do dokumentu kształty	- dodaje obramowanie strony - wyróżnia tytuł dokumentu za pomocą opcji WordArt - zmienia rozmiar i położenie wstawionych elementów graficznych	- zmienia obramowanie i wypełnienie kształtu - formatuje obiekt WordArt	używa narzędzi z karty Formatowanie do podstawowej obróbki graficznej obrazów	przygotowuje w grupie komiks przedstawiający króć samodzielnie wymyśloną historię
1.4. Przyrodnicze wędrówki. Tworzenie atlasu – zadanie projektowe	6. i 7. Przyrodnicze wędrówki. Tworzenie atlasu – zadanie projektowe	- współpracuje w grupie podczas tworzenia projektu - wykorzystuje poznane narzędzia do formatowania tekstu - wstawia do dokumentu obrazy, kształty, obiekty WordArt oraz zmienia ich wygląd - zmienia tło strony oraz dodaje obramowanie				
Dział 2. Prawie jak w kinie. Ruch i muzyka w programie MS PowerPoint						
2.1. Tekst i obraz. Jak stworzyć najprostszą prezentację?	8. i 9. Tekst i obraz. Jak stworzyć najprostszą prezentację?	- dodaje slajdy do prezentacji - wpisuje tytuł prezentacji na pierwszym slajdzie	- wybiera motyw dla tworzonej prezentacji - zmienia wariant motywu	- dodaje obrazy, dopasowuje ich wygląd i położenie - stosuje zasady tworzenia prezentacji	przygotowuje czytelne slajdy	zbiera materiały, planuje i tworzy prezentację na określony temat
2.2. Wspomnienia z... Tworzymy album fotograficzny	10. Wspomnienia z... Tworzymy album fotograficzny	korzysta z opcji Album fotograficzny i dodaje do niego zdjęcia z dysku	- dodaje podpisy pod zdjęciami - zmienia układ obrazów w albumie	formatuje wstawione zdjęcia, korzystając z narzędzi w zakładce Formatowanie	- wstawia do albumu pola tekstowe i kształty - usuwa tło ze zdjęcia	- samodzielnie przygotowuje prezentację przedstawiając określoną historię, uzupełnioną o ciekawe opisy - wstawia do prezentacji obiekt i formatuje go
2.3. Wprawić świat w ruch. Przejścia i animacje w prezentacji	11. i 12. Wprawić świat w ruch. Przejścia i animacje w prezentacji	tworzy prezentację ze zdjęciami	- wstawia do prezentacji obiekt WordArt - dodaje przejścia między slajdami - dodaje animacje do elementów prezentacji	- określa czas trwania przejścia między slajdami - określa czas trwania animacji	dodaje dźwięki do przejść i animacji	- ustawia przejścia między slajdami i animacje, dostosowując czas ich trwania do zawartości prezentacji - wstawia do prezentacji obrazy wykonane w programie Paint i dodaje do nich Ścieżki ruchu
2.4. Nie tylko ilustracje. Dźwięk i wideo w prezentacji	13. Nie tylko ilustracje. Dźwięk i wideo w prezentacji	- dodaje do prezentacji muzykę z pliku - dodaje do prezentacji film z pliku	- ustawia odtwarzanie wstawionej muzyki na wielu slajdach - ustawia odtwarzanie dźwięku w pętli - zmienia moment odtworzenia dźwięku lub filmu na Automatycznie lub Po kliknięciu	zapisuje prezentację jako plik wideo	- korzysta z dodatkowych ustawień dźwięku: stopniowej zmiany głośności oraz przycinania - korzysta z dodatkowych ustawień wideo: stopniowe rozjaśnianie i ściemnianie oraz przycinanie	wykorzystuje w prezentacji samodzielnie nagrane i filmy
2.5. Krótka historia. Sterowanie animacją.	14. i 15. Krótka historia. Sterowanie animacją.	tworzy prostą prezentację z obrazami pobranymi z internetu	dodaje do prezentacji dodatkowe elementy: kształty i pola tekstowe	formatuje dodatkowe elementy wstawione do prezentacji	zmienia kolejność i czas trwania animacji, dopasowując je do	przedstawia w prezentacji dłuższą historię, wykorzystując przejścia, animacje i korzysta z zaawansowanych ustawień

					historii przedstawionej w prezentacji	
Dział 3. Kocie sztuczki. Więcej funkcji programu Scratch						
3.1. Plan to podstawa. o rozwiązywaniu problemów	16. i 17. Plan to podstawa. o rozwiązywaniu problemów	ustala cel wyznaczonego zadania	- zbiera dane potrzebne do zaplanowania trasy - osiąga wyznaczony cel bez wcześniejszej analizy problemu	- analizuje trasę i przedstawia różne sposoby jej wyznaczenia - wybiera najlepszą trasę	buduje w programie Scratch skrypt liczący długość trasy	formułuje zadanie dla kolegów i koleżanek z klasy
3.2. W poszukiwaniu skarbu. Jak przejść przez labirynt?	18. i 19. W poszukiwaniu skarbu. Jak przejść przez labirynt?	- wczytuje do gry gotowe tło z pulpitu - dodaje do projektu postać z biblioteki	- rysuje tło gry np. w programie Paint - ustala miejsce obiektu na scenie przez podanie jego współrzędnych	buduje skrypty do przesuwania duszka za pomocą klawiszy	- dodaje drugi poziom gry - używa zmiennych	- dodaje do gry dodatkowe postaci poruszające się samodzielnie i utrudniające graczowi osiągnięcie celu - przygotowuje projekt, który przedstawia ruch słońca i chmur
3.3. Scena niczym kartka. O rysowaniu w programie Scratch	20. i 21. Scena niczym kartka. O rysowaniu w programie Scratch	- buduje skrypty do przesuwania duszka po scenie - korzysta z bloków z kategorii Pióro do rysowania linii na scenie podczas ruchu duszka	zmienia grubość, kolor i odcień pisaka	buduje skrypt do rysowania kwadratów	buduje skrypty do rysowania dowolnych figur foremnych	tworzy skrypt, dzięki któremu duszek napisze określone słowo na scenie
3.4. Od wielokąta do rozety. Tworzenie bardziej skomplikowanych rysunków	22. i 23. Od wielokąta do rozety. Tworzenie bardziej skomplikowanych rysunków	buduje skrypty do rysowania figur foremnych	- wykorzystuje skrypty do rysowania figur foremnych przy budowaniu skryptów do rysowania rozet - korzysta z opcji Tryb Turbo	korzysta ze zmiennych określających liczbę boków i ich długość	wykorzystuje bloki z kategorii Wyrażenia do obliczenia kątów obrotu duszka przy rysowaniu rozety	buduje skrypt wykorzystujący rysunek składający się z trzech rozet
Dział 4. Bieganie po ekranie. Poznajemy program Pivot Animator						
4.1. Patyczaki w ruchu. Tworzenie prostych animacji	24. i 25. Patyczaki w ruchu. Tworzenie prostych animacji	- omawia budowę okna programu Pivot Animator - tworzy prostą animację składającą się z kilku klatek	dodaje tło do animacji	tworzy animację składającą się z większej liczby klatek, przedstawiającą radosną postać	tworzy płynne animacje	- tworzy animacje przedstawiające krótkie historie - przygotowuje animację przedstawiającą idącą postać
4.2. Animacje od kuchni. Tworzenie własnych postaci	26. i 27. Animacje od kuchni. Tworzenie własnych postaci	uruchamia okno tworzenia postaci	tworzy postać kucharza w edytorze postaci i dodaje ją do projektu	- edytuje dodaną postać - tworzy rekwizyty dla postaci	tworzy animację z wykorzystaniem stworzonej przez siebie postaci	- przygotowuje w grupie zabawną, kilkuminutową animację - wykorzystuje własne postaci w animacji przedstawiającej krótką historię
4.3. Podróż z przeszkodami. Przygotowanie filmu przygodowego – zadanie projektowe	28. i 29. Podróż z przeszkodami. Przygotowanie filmu przygodowego – zadanie projektowe	- współpracuje w grupie podczas tworzenia projektu - przygotowuje i zmienia tło animacji - samodzielnie tworzy nową postać - przygotowuje animację postaci pokonującej przeszkodę - zapisuje plik w formacie umożliwiającym odtworzenie animacji na każdym komputerze				

Wymagania edukacyjne i kryteria oceniania z plastyki

Podręcznik dla klas IV, V, VI, VII do plastyki „Do dzieła” Jadwiga Lukas, Krystyna Onak, wydawnictwo Nowa Era

1. Kryteria ocen z plastyki

Dokonując oceny z plastyki uwaga zwracana jest na:

- Zaangażowanie w działania plastyczne i aktywny w nich udział.
- Indywidualny wkład pracy.
- Przygotowanie do zajęć.
- Wysiłek wkładany przez ucznia i wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki przedmiotu.
- Poziom uzdolnień i predyspozycji plastycznych ucznia.
- Poziom wiedzy i umiejętności w zakresie różnych form aktywności plastycznej i wiadomości z teorii plastyki.
- Podejmowanie przez ucznia dodatkowych działań plastycznych, udział w konkursach, włączanie się w życie artystyczne szkoły.

2. Zasady oceniania uczniów.

- Zgodność z tematem, bogactwo treści.
- Pomysłowość, oryginalność.
- Ocenie podlegają prace wykonane tylko przez ucznia.
- Dwa razy w semestrze można być nieprzygotowanym do zajęć- dotyczy braku podręcznika, materiałów.

3. Szczegółowe kryteria ocen

- Ocena celująca – 6
 - czynny udział w zajęciach, wykonywanie ćwiczeń i prac plastycznych w sposób kompletny, estetyczny i zgodny z tematem
 - pełne przyswojenie wiadomości objętych programem,
 - czynny udział w konkursach szkolnych oraz poza nią,
 - prawidłowa organizacja pracy,
 - wszystkie prace oddane w terminie, oddanie wszystkich prac.

- Ocena bardzo dobra – 5
 - czynny udział w zajęciach lekcyjnych,
 - pełne przyswojenie wiadomości objętych programem nauczania,
 - prawidłowa organizacja pracy,
 - wszystkie prace oddane w terminie,
 - przygotowanie do zajęć.

- Ocena dobra – 4
 - przyswojenie wiedzy i umiejętności oraz wykorzystywanie ich w zadaniach objętych programem nauczania,
 - prace staranne i estetyczne,
 - zabieranie głosu w dyskusjach podczas lekcji.

- Ocena dostateczna – 3
 - prace niestaranne i nieestetyczne,

- podstawowe opanowanie materiału zawartego w programie nauczania,
 - trudności z zastosowaniem, wykorzystaniem wiedzy teoretycznej podczas wykonywania pracy.
-
- Ocena dopuszczająca – 2
 - brak zaangażowania w pracę na lekcji,
 - zgodne z tematem, ale nieestetyczne wykonanie prac plastycznych,
 - częste nieprzygotowanie do zajęć,
 - spore braki w wiadomościach.

 - Ocena niedostateczna – 1
 - brak zaangażowania i chęci do pracy,
 - notoryczne nieprzygotowanie do zajęć,
 - nieterminowe oddawanie prac do oceny,
 - nieopanowanie wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej.

4. Wymagania podstawowe i ponadpodstawowe

KLASA V

a) Wymagania podstawowe:

- Wyjaśnia co to jest faktura
- Określa rodzaj faktury w różnych pracach
- Wyjaśnia czym jest gama barwna

- Sytuuje epokę średniowiecza w czasie
- Podaje przykłady dzieł sztuki romańskiej i gotyckiej
- Wyjaśnia co to jest kompozycja
- Nazywa poszczególne rodzaje kompozycji
- Odróżnia formę płaską od formy przestrzennej
- Rozpoznaje najbardziej znane dzieła sztuki
- Używa właściwych przyborów zgodnie z techniką pracy plastycznej
- Organizuje warsztat pracy.

b) Wymagania ponadpodstawowe:

- Twórczo stosuje fakturę w działaniach plastycznych
- Wyjaśnia funkcję formy w sztuce
- Dobiera kompozycję do tematu pracy
- Omawia rolę kompozycji jako środka wyrazu plastycznego
- Poznaje nazwiska znanych artystów dzieł sztuki
- Opisuje dzieło sztuki
- Wyraża własne zdanie na temat analizowanego dzieła sztuki
- Świadomie i ekspresyjnie posługuje się określoną techniką plastyczną
- Świadomie posługuje się terminami: kustosz, eksponat
- konserwator zabytków
- Określa ramy czasowe epoki.

Technika

OBSZARY PODLEGAJĄCE OCENIE

Ponieważ program nauczania DZIAŁAJ Z JAWI oparty jest głównie na realizacji projektów technicznych typu wytwórczego, więc ocenie podlegać będą głównie zadania praktyczne. Każdy projekt polega na wykonaniu wytworu technicznego (marionetki, katamaranu) według określonego planu.

Dla ucznia sprowadza się on do następujących działań:

1. **czynności przygotowawcze** –z wykorzystaniem kart pracy odnoszących się do danego projektu:

- a. planowanie pracy,
- b. czytanie rysunku technicznego;

2. **czynności technologiczne** –dostosowane do charakteru wytwarzanego przedmiotu:

- a. trasowanie –przenoszenie wymiarów na materiał,
- b. przerzynanie,
- c. wiercenie otworów,
- d. piłowanie (szlifowanie),
- e. montaż;

3. **utrzymanie zgodności kształtu przedmiotu z rysunkiem technicznym;**

4. **przestrzeganie zasad bhp.**

Czynności te są ocenianie, a ocena jest wpisywana przez nauczyciela w odpowiednie miejsce na karcie pracy.

Dodatkowo ocenie podlega.

- 1. Wiedza teoretyczna objęta programem nauczania.
- 2. Umiejętność zastosowania wiadomości teoretycznych w praktyce.
- 3. Umiejętności wykonania dokumentacji technicznej.
- 4. Estetyka wykonania dokumentacji technicznej.
- 5. Umiejętność znalezienia rozwiązania w sytuacjach nowych.
- 6. Aktywność i kreatywność własna ucznia.
- 7. Umiejętność pracy w małych grupach oraz w zespole.
- 8. Zaangażowanie i aktywność na lekcji.

1. Przy ocenianiu zajęć praktycznych będą brane pod uwagę:

- a. przygotowanie stanowiska pracy i przestrzeganie zasad BHP,
- b. organizacja pracy,
- c. ład i porządek na stanowisku pracy,
- d. sprawność w posługiwaniu się narzędziami,
- e. oszczędne gospodarowanie materiałami,
- f. estetyka wykonywanej pracy,
- g. samodzielność pracy.

2. Przy ocenianiu prac dodatkowych będą brane pod uwagę:

- a. pomysłowość, inwencja twórcza i nowatorstwo,
- b. samodzielność, zaangażowanie oraz ilość włożonej pracy,
- c. różnorodność zastosowania materiałów.

KRTERIA OCENIANIA

Stopień celujący powinien otrzymać uczeń, który:

- a. zdobył wiadomości i umiejętności wykraczające poza program nauczania;
- b. proponuje nowatorskie rozwiązania lub wykraczające poza program nauczania;
- c. osiąga sukcesy w konkursach technicznych;

Stopień bardzo dobry powinien otrzymać uczeń, który:

- a. opanował w pełni treści programowe, samodzielnie wyjaśnia zjawiska i procesy, rozumie zależności;
- b. w pełni wykorzystuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania zadań problemowych;
- c. bierze udział w konkursach technicznych;
- d. właściwie organizuje stanowisko pracy, przestrzega zasad bhp;
- e. sprawnie posługuje się narzędziami i przyborami, poprawnie wykonuje operacje technologiczne.

Stopień dobry powinien otrzymać uczeń, który:

- a. opanował w stopniu zadawalającym wiadomości określone programem nauczania;
- b. umie wykorzystać wiadomości i umiejętności do rozwiązywania zadań teoretycznych i praktycznych;
- c. stosuje zasady dotyczące organizacji i bezpieczeństwa pracy, racjonalnie wykorzystuje czas pracy;
- d. poprawnie posługuje się narzędziami i przyborami, w stopniu zadawalającym opanował umiejętności technologiczne.

Stopień dostateczny powinien otrzymać uczeń, który:

- a. opanował wiadomości na poziomie podstaw programowych;
- b. umie wykorzystać wiadomości i umiejętności do rozwiązywania zadań teoretycznych i praktycznych o średnim stopniu trudności;
- c. przeważnie stosuje zasady dotyczące organizacji i bezpieczeństwa pracy, mało efektywnie wykorzystuje czas pracy;
- d. popełnia błędy w posługiwaniu się narzędziami i przyborami, w stopniu średnim opanował operacje technologiczne.

Stopień dopuszczający powinien otrzymać uczeń, który:

- a. ma braki w wiedzy na poziomie podstaw programowych;
- b. rozwiązuje zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności;
- c. ma trudności z poprawną organizacją pracy, wykazuje brak samodzielności;
- d. posługuje się tylko prostymi narzędziami i przyborami, z pomocą nauczyciela wykonuje proste operacje technologiczne.

- e. rozwiązuje zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności;
- f. wykazuje brak samodzielności;
- g. posługuje się tylko prostymi narzędziami i przyborami, z pomocą nauczyciela wykonuje proste operacje technologiczne.

Stopień niedostateczny powinien otrzymać uczeń, który:

- a. nie opanował wiadomości określonych programem nauczania;
- b. nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych i praktycznych o niewielkim stopniu trudności;
- c. nie potrafi zorganizować stanowiska pracy;
- d. nie przestrzega zasad bhp;
- e. nie posiadał umiejętności posługiwania się prostymi narzędziami

Muzyka

Przedmiotowy system oceniania z muzyki w kl. V i VI w związku z realizacją programu nauczania:

„Klucz do muzyki”, Katarzyny Jakóbczak – Drażek, Urszuli Smoczyńskiej, Agnieszki Sołtysik, wyd. WSiP.

1. Uczeń jest oceniany za: **śpiewanie** piosenek w grupie i solo, **grę** na flecie (flażolecie) i na instrumentach perkusyjnych, **sluchanie muzyki** na lekcji, pewne **formy ruchowe**, zaangażowanie w **ćwiczeniach twórczych**, wiadomości z zakresu programu.

Dodatkową ocenę może uzyskać, gdy aktywnie uczestniczy w wydarzeniach muzycznych (chodzi o koncerty, należy do chóru, zespołu muzycznego itp.).

2. Uczeń jest przygotowany do lekcji, gdy posiada: **podręcznik, zeszyt ćwiczeń, flet - (flażolet)**.

3. W każdym semestrze uczeń może przed lekcją zgłosić **trzy nieprzygotowania**. Każde następne będzie równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej. Sumiennosc będzie oceniona i wyrażona w postaci dodatkowej oceny na koniec semestru.

4. Na uzupełnienie wszelkich zaległości spowodowanych nieobecnością uczeń ma czas nie dłuższy niż **dwa tygodnie**.

5. Wymagania stawiane uczniom (podstawowe i ponadpodstawowe) wynikają bezpośrednio z realizacji materiału zawartego w cyklu *Klucz do muzyki*.

*Zakłada się, że uczeń spełniający wymagania podstawowe w pełnym zakresie otrzyma ocenę **dostateczną**, a w niepełnym – **dopuszczającą**.*

*Uczeń, który w pełni opanuje materiał podstawowy i ponadpodstawowy, otrzyma ocenę **bardzo dobrą**, a w niepełnym – **dobrą**.*

*Uczeń, który nie podejmie żadnej działalności i ma wyraźnie lekceważący stosunek do przedmiotu, może otrzymać ocenę **niedostateczną**.*

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, gdy:

- opanował wiedzę muzyczną na poziomie wykraczającym poza program nauczania,
- wybija się wiedzą, aktywnie uczestniczy w wydarzeniach muzycznych (koncertuje, jest uczestnikiem chóru, zespołu muzycznego itp.),
- reprezentuje szkołę podczas konkursów, festiwali muzycznych i osiąga w nich sukcesy,
- bierze aktywny udział w życiu artystycznym i kulturalnym szkoły i społeczności lokalnej,
- jest kreatywny: tworzy nietypowe rozwiązania, wymyśla własne kompozycje,
- z własnej woli podejmuje się dodatkowych zadań. Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, gdy:

- w pełni przyswoił wiadomości objęte programem nauczania,
- gra na instrumentach utwory przewidziane programem nauczania, prawidłowo pod względem melodycznym i rytmicznym,
- śpiewa indywidualnie i w grupie, prawidłowo pod względem emisyjnym, intonacyjnym i dykcyjnym,
- pracuje samodzielnie,
- jest zawsze przygotowany do zajęć,
- zawsze bierze aktywny udział w zajęciach.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- przyswoił zdecydowaną większość wiadomości objętych programem,
- gra na instrumentach utwory przewidziane programem nauczania, zdarzają mu się nieliczne pomyłki melodyczne i rytmiczne, przy pomocy nauczyciela podejmuje trud ich poprawienia,
- śpiewa w grupie, stara się o prawidłowość wykonania pod względem emisyjnym, intonacyjnym i dykcyjnym,
- prawie zawsze jest przygotowany do zajęć,
- prawie zawsze bierze aktywny udział w zajęciach.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- przyswoił przynajmniej połowę materiału objętego programem nauczania,

- podejmuje próby gry na instrumentach, zdarzają mu się liczne pomyłki, nie podejmuje trudu ich poprawienia,
- czasami śpiewa w grupie,
- dość często jest nieprzygotowany do zajęć,
- czasami bierze aktywny udział w zajęciach,
- nie pracuje samodzielnie.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- w niewielkim stopniu opanował wiadomości objęte programem nauczania,
- niechętnie podejmuje próby gry na instrumentach,
- rzadko śpiewa w grupie,
- rzadko bierze aktywny udział w zajęciach,
- nie pracuje samodzielnie,
- często jest nieprzygotowany do zajęć,

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował podstawowych wiadomości objętych programem,
- nie bierze czynnego udziału w zajęciach,
- praktycznie nigdy nie jest przygotowany do zajęć,
- lekceważy przedmiot,
- nie śpiewa w grupie.

W codziennej praktyce przy ustalaniu oceny z przedmiotu muzyka należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć. Każdy może się rozwijać – w zakresie swoich indywidualnych możliwości, dzięki pracy i zaangażowaniu. Przewyciężanie trudności i aktywna postawa na lekcjach powinny stanowić podstawę do oceny uczniów. Przedmiot muzyka zawiera w sobie bogactwo form aktywności – śpiew, grę na różnych instrumentach, ruch z muzyką, formy twórczości, słuchanie utworów oraz wzbogacanie wiedzy z zakresu kultury muzycznej. Ta różnorodność pozwala na osiągnięcie sukcesu każdemu z uczniów, niezależnie od uzdolnień.

Wychowanie fizyczne

Klasa V

- Kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia:
 1. Postawę ucznia i jego kompetencje społeczne;
 2. Systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć;
 3. Sprawność fizyczną (I i II semestr)
 - Szybkość (bieg w miejscu przez 10 sek.)
 - Skoczność (skok w dal obunóż)

- Siła ramion (zwis na drążku)
- Gibkość (skłon w przód)
- Siła mm. brzucha (deska na przedramionach)
- Wytrzymałość (test Coopera połączony z pomiarem tętna)

4. Umiejętności ruchowe:

- I semestr:
 - Gimnastyka:
 - Rzut piłką lekarską.
 - Tor sprawnościowy.
 - Piłka siatkowa:
 - Odbicia piłki sposobem oburącz górnym
 - Lekkoatletyka:
 - Skok w dal techniką naturalną.
- II semestr:
 - Gimnastyka:
 - Skok kuczny przez skrzynię.
 - Wymyk i odmyk.
 - Piłka koszykowa:
 - Rzut z biegu po kozłowaniu.
 - Piłka siatkowa:
 - Zagrywka piłki sposobem dolnym.

5. Wiadomości:

- Uczeń zna tematykę związaną z edukacją zdrowotną (I i II semestr):
 - Staramy się zdrowo odżywiać.

- Uczymy się planować wolny czas.
- Staramy się dbać o bezpieczeństwo własne i innych.
- Rozpoznajemy nalogi w naszym otoczeniu.

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z RELIGII W KL. 4 - 8

Ocenie podlegają:

1. Ilość i jakość prezentowanych wiadomości,
2. Pisemne prace kontrolne na danym poziomie edukacyjnym (szczególnie w klasach 4 – 8).
3. Odpowiedzi ustne,
4. Wypowiedzi w trakcie lekcji,
5. Zadania domowe,
6. Znajomość zagadnień podstawowych prawd wiary,
7. Zadania wykonane w kartach pracy lub zeszytach,
8. Umiejętność korzystania z Pisma Świętego i inne umiejętności wymagane na danym poziomie edukacyjnym (modlitwa, pieśń itp.),
9. Inne możliwości wskazujące na potrzebę wartościowania – pilność i sumienność itp.

Ocena CELUJĄCA

- Uczeń opanował wymagania w 100%-95% określonych programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Zna podstawy katechizmu w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Samodzielnie posługuje się wiedzą dla celów teoretycznych i praktycznych.
- Angażuje się w zajęcia pozalekcyjne (Schola, posługa ministrancka, działalność we wspólnotach parafialnych, czytanie lub śpiew w czasie Mszy św. i nabożeństw itp.), wykonuje gazetki dydaktyczne, montaż sceniczne np. Jasełka – działania

w ramach zadań dodatkowych,

- Uczestniczy konkursach szkolnych i międzyszkolnych,
- Prowadzi zeszyt lub karty pracy systematycznie,
- Zadania pisemne wykonywane są na wysokim poziomie merytorycznym,
- Uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji, wzorcowo pracuje w zespole,
- Inne możliwości indywidualne ucznia promujące ocenę celującą np. wiedza religijna ponad program nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym.

Ocena BARDZO DOBRA

- Uczeń opanował wymagania z wiadomości i umiejętności w 94% - 85% , które są określone programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Umiejętnie wykorzystuje wiadomości w teorii i praktyce,
- Przyswoił wiadomości katechizmowe w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Aktywnie uczestniczy w zajęciach i niektórych konkursach szkolnych,
- Wzorowo prowadzi zeszyt lub karty pracy,
- Samodzielnie wykonuje zadania na lekcji na bardzo dobrym poziomie,
- Zna podstawowe zagadnienia z Pisma Świętego,
- Odrabia prace domowe na wysokim poziomie.

Ocena DOBRA

- Uczeń opanował wymagania z wiedzy i umiejętności w 84%- 70% określone programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Zna podstawy katechizmu w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Definiuje pojęcia, potrafi opowiadać wydarzenia opisane w Piśmie Świętym i związane z rokiem liturgicznym w zależności od poziomu edukacyjnego na danym poziomie edukacyjnym,
- Prowadzi zeszyt lub karty pracy w sposób prawidłowy,
- Zadania wykonuje na poziomie dobrym,
- Uczeń zgłasza się na lekcjach, pracuje w grupie, poprawnie posługuje się terminologią z zakresu religii.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę bardzo dobrą.

Ocena DOSTATECZNA

- Uczeń posiada wiedzę i umiejętności w 69%-50% określonych w programie nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym na poziomie podstawowym,
- Zna podstawowe prawdy wiary w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Dość poprawnie rozumie podstawowe uogólnienia oraz wyjaśnia ważniejsze zjawiska obowiązujące na danym poziomie edukacyjnym z pomocą nauczyciela,
- Uczeń nie przejawia własnej aktywności na lekcjach,
- Nie prowadzi systematycznie zeszytu,
- Na słabym poziomie wykonuje zadania.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę dobrą.

Ocena DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń opanował wiadomości na poziomie 49% - 35% , które są przedstawione na poziomie podstawowym w programie nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Słabo potrafi wykazać się wiedzą religijną nawet przy pomocy nauczyciela,
- Cechuje się brakiem podstawowej umiejętności wyjaśniania podstawowych zjawisk na danym poziomie edukacyjnym,
- Zeszyt lub karty pracy prowadzi niesystematycznie i nieestetycznie,
- Wykonuje zadania na słabym poziomie na danym poziomie edukacyjnym.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę dostateczną.

Ocena NIEDOSTATECZNA

- Uczeń nie opanował wymagań (powyżej 34%) w zakresie oceny dopuszczającej,
- Nie wykazuje woli poprawy oceny.

USTALENIA KOŃCOWE

- 1.Oceny są jawne dla ucznia i rodziców (opiekunów prawnych),

2. Każdy uczeń ma prawo do poprawy ocen cząstkowych według zasad ustalonych przez nauczyciela,
3. Uczeń powinien każde nieprzygotowanie zgłosić przed lekcją (dopuszczalna ilość – dwa razy w semestrze),
4. Aktywność na lekcji, np. częste zgłaszanie się, udzielanie poprawnych wypowiedzi, aktywna praca w grupach i indywidualna może być oceniana oceną cząstkową bardzo dobrą i celującą (trzy plusy – ocena bardzo dobra, dwa plusy – ocena dobra, stawiana na życzenie ucznia),
5. Uczeń zapoznawany jest z przedmiotowymi zasadami oceniania na początku roku szkolnego przez nauczyciela,
6. Nauczyciel bierze pod uwagę zalecenia poradni psychologiczno – pedagogicznej przy ocenianiu wiedzy i umiejętności ucznia.

Oceny wyrażone w stopniach dzielą się na:

- α) cząstkowe zgodnie ze skalą zamieszczoną w PZO i zapisem w Statucie Szkoły określają poziom opanowania wiadomości i umiejętności ucznia ze zrealizowanej części materiału programowego na danym poziomie edukacyjnym, czyli w danej klasie,
- β) oceny kształtujące: uczeń otrzymuje informację zwrotną od nauczyciela,
- χ) oceny podsumowujące: półroczne i końcowa (roczna) stanowią wyznacznik umiejętności i wiedzy przedmiotowej ucznia, wynikają z ocen cząstkowych zdobytych w danym semestrze.

Wymagania przedmiotowe – etyka

Uczeń na ocenę celującą :

- swobodnie porusza się w świecie wartości , potrafi je nazwać i podać przykłady
- wie , czym jest etyka i jakie miejsce zajmuje w świecie nauki
- przedstawia własne stanowisko wobec wybranych kwestii etycznych
- rozumie pojęcie moralności i norm moralnych i potrafi podać przykłady tych norm
- rozróżnia dobro od zła , dobro moralne (pozamoralne) od zła moralnego(po zamoralnego)
- zna i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych
- objaśnia , czym jest tolerancja , dobro wspólne, praworządność
- podaje przykłady postaw obywatelskich i patriotycznych

- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje i uczucia
- nazywa cechy osobowości człowieka , wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- ocenia bohaterów literackich
- buduje swoje wypowiedzi ustne i pisemne poprawne pod względem stylistycznym i językowym
- zawsze jest przygotowany do lekcji , odrabia zadania domowe
- zawsze jest aktywny na lekcjach , zabiera głos w dyskusji
- jest koleżeński , pracuje w grupie
- z większości sprawdzianów otrzymuje szóstkę lub piątkę
- wykonuje zadania dodatkowe lub z własnej inicjatywy przygotowuje prezentacje , referaty itp...

Uczeń na ocenę bardzo dobrą :

- rozpoznaje wartości , potrafi je nazwać i podać przykłady
- objaśnia , czym jest etyka
- potrafi przedstawić własne stanowisko , podać argumenty
- wie , co to są normy moralne , podaje przykłady norm
- rozróżnia emocje i uczucia
- rozróżnia dobro od zła
- posługuje się pojęciami z dziedziny etyki
- objaśnia , czym jest tolerancja , dobro wspólne, praworządność
- podaje przykłady postaw obywatelskich i patriotycznych
- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje i uczucia
- rozróżnia wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- ocenia bohaterów literackich
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych posługuje się poprawnym językiem
- jest aktywny na lekcjach , zabiera głos w dyskusji
- zazwyczaj jest przygotowany do lekcji, odrabia zadania domowe
- pracuje w grupie
- z większości sprawdzianów otrzymuje piątki

Uczeń na ocenę dobrą :

- rozróżnia wartości i z pomocą nauczyciela potrafi podać przykłady
- posiada niewielkie braki w dziedzinie pojęć etycznych
- rozumie pojęcie moralności i norm moralnych , z pomocą nauczyciela podaje przykłady
- wie , co to są postawy obywatelskie i patriotyczne
- rozumie pojęcia tolerancji , uczciwości , dobra wspólnego , praworządności
- zazwyczaj potrafi przedstawić własne stanowisko
- rozróżnia dobro od zła
- nazywa wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- zazwyczaj stara się uczestniczyć w lekcji
- potrafi zbudować poprawną wypowiedź na zadany temat
- jest koleżeński , pracuje w grupie
- zazwyczaj odrabia zadania domowe
- z większości sprawdzianów otrzymuje czwórki

Uczeń na ocenę dostateczną:

- opanował najważniejsze pojęcia etyczne i potrafi rozwiązać proste zadania
- rozumie , co to są normy moralne i z pomocą nauczyciela potrafi podać przykłady
- potrafi rozróżniać emocje i uczucia
- rozróżnia dobro od zła
- jest tolerancyjny
- ma problemy z zajęciem własnego stanowiska , w omawianych kwestiach często zachowuje bierną postawę
- buduje proste wypowiedzi
- rzadko bierze udział w dyskusji na lekcjach
- nie zawsze jest przygotowany do lekcji , zdarza mu się nie odrobić zadania domowego
- z większości sprawdzianów otrzymuje trójki

Uczeń na ocenę dopuszczającą :

- słabo opanował zagadnienia objęte podstawą programową
- ma problemy z posługiwaniem się pojęciami etycznymi

- słabo rozróżnia wartości i normy moralne
- wykazuje małą aktywność na lekcjach ,nie zabiera głosu w dyskusji
- buduje wypowiedzi z pomocą nauczyciela
- niechętnie odpowiada na zadane pytania
- potrzebuje pomocy nauczyciela w wykonaniu większości zadań
- problem sprawia mu zajęcie własnego stanowiska w danej kwestii
- nie pracuje systematycznie
- często nie odrabia zadań domowych
- z większości sprawdzianów otrzymuje dwójki

Uczeń na ocenę niedostateczną :

- nie opanował zagadnień związanych z podstawą programową
- nie posługuje się pojęciami etycznymi
- nie potrafi wykonać prostych zadań na lekcji
- nie uczestniczy w dyskusji na lekcji
- nie potrafi zająć własnego stanowiska
- nie pracuje w grupie
- nie przygotowuje się do zajęć
- nie odrabia zadań domowych
- z większości prac otrzymał jedynki